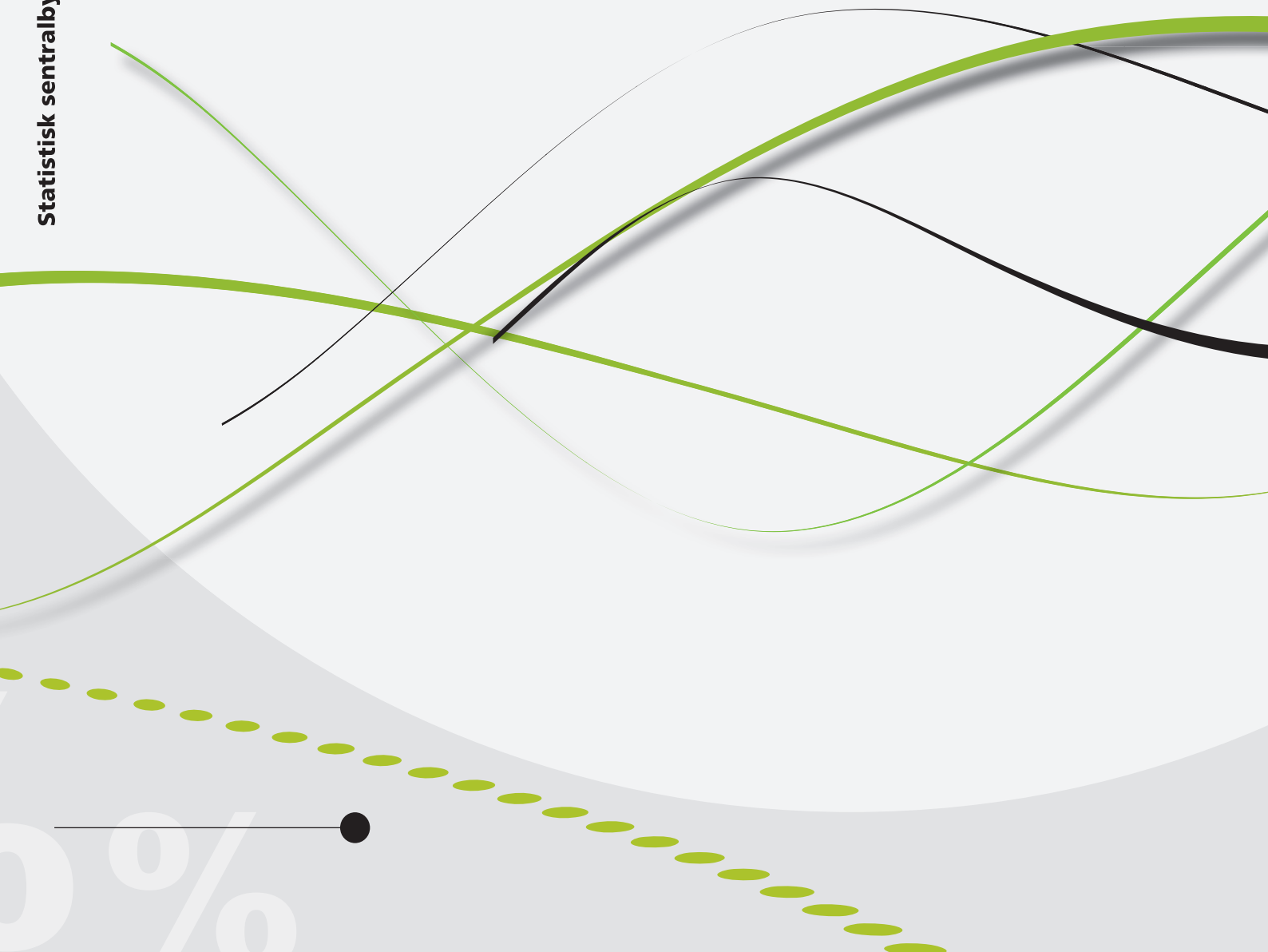

Ole Villund

Overkvalifisering blant innvandrere 2007 – 2012

Ole Villund

Overkvalifisering blant innvandrere 2007-2012

	Standardtegn i tabeller	Symbol
© Statistisk sentralbyrå	Tall kan ikke forekomme	.
Ved bruk av materiale fra denne publikasjonen skal Statistisk sentralbyrå oppgis som kilde.	Oppgave mangler	..
Publisert august 2014	Oppgave mangler foreløpig	...
	Tall kan ikke offentliggjøres	:
	Null	-
ISBN 978-82-537-8983-5 (trykt)	Mindre enn 0,5 av den brukte enheten	0
ISBN 978-82-537-8984-2 (elektronisk)	Mindre enn 0,05 av den brukte enheten	0,0
ISSN 0806-2056	Foreløpig tall	*
Emne: Valg/innvandrere	Brudd i den loddrette serien	—
	Brudd i den vannrette serien	
Trykk: Statistisk sentralbyrå	Desimaltegn	,

Forord

I denne rapporten analyseres overkvalifisering blant innvandrere med høyere utdanning, med vekt på utviklingen i perioden 2007 – 2012. Datamaterialet kommer hovedsakelig fra administrative registre. En indikator for å måle overkvalifisering får en ved å kombinere registrert utdanning fra Nasjonal utdanningsdatabase med registrert yrke i NAVs register over arbeidstakere.

Utdanningsdatabasen er nylig blitt komplettert med en spørreundersøkelse om utdanning blant innvandrere, som ble gjennomført i forbindelse med folketellingen i 2011. Ved å kombinere ulike datakilder kobles flere kjennemerker om samme person sammen og danner grunnlag for analysene. Arbeidet bygger på tidligere rapporter i 2007 og 2009.

Prosjektstøtte: Arbeidet er finansiert av Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet

Statistisk sentralbyrå, 15. august 2014.

Hans Henrik Scheel

Sammendrag

Statistisk sentralbyrå har gjennomført et prosjekt for å analysere overkvalifisering blant innvandrere med høyere utdanning. Hovedvekten er lagt på en beskrivelse av tilstanden i 2012 og utviklingen i perioden 2007 – 2012.

Vi måler formell overkvalifisering, det vil si personer som har fullført høyskole- og universitetsutdanning, men med ansettelse i yrker som ikke krever høyere utdanning. Det kan være flere grunner til en slik overkvalifisering. Arbeidsgivere kan ikke bare legge vekt på formelt utdanningsnivå ved ansettelser, men også forhold som karakterer, sosiale ferdigheter og språk. Dessuten vil en del personer ha egne preferanser som gjør at de selv velger en jobb som normalt ikke krever høyere utdanning, f.eks. være ønske om bosted.

Av ulike årsaker kan det være variasjon i kompetanse mellom ansatte som har lik utdanningskode. Utdanningsdatabasen samler inn registreringer av utdanninger fra institusjonene selv. Disse data blir komplettert med spørreundersøkelser spesielt rettet til innvandrere, senest i forbindelse med folketellingen i 2011. Andelen hvor utdanningsdata er basert på egne opplysninger er derfor høyere blant innvandrergrupper. Andre forhold er hvor relevant en spesifikk utdanning fra et land er i et annet land, selv om kvaliteten kan være like høy. Tidligere resultater som viser variasjon i overkvalifisering etter fagfelt, ser ut til å bekrefte dette.

I 2012 var det 94 000 ansatte med fullført utdanning fra høyskole eller universitet som var overkvalifisert, hvorav 28 000 innvandrere. For innvandrere fra EU, Nord-Amerika etc.¹ var andelen 34 prosent, mens det var 43 prosent av ansatte innvandrere fra Afrika, Asia etc.² som var overkvalifisert. For befolkningen ellers var andelen 11 prosent.

Bildet blir annerledes når vi ser på innvandrere som var under 16 år da de kom til Norge. Disse vil jevnt over ha fullført det meste av utdanningen i Norge og ha gode norskkunnskaper. Andelen overkvalifiserte blant disse var 20 prosent for innvandrere fra Afrika, Asia etc. For innvandrere fra EU, Nord-Amerika etc. var den på 16 prosent, det vil si på nivå med gjennomsnittet i befolkningen.

For å se om overkvalifisering er noe som varer ved for den enkelte, har vi fulgt noen grupper av personer over tid. Blant dem som var overkvalifiserte i 2007, var det etter fem år fortsatt 85 prosent av innvandrere fra Afrika, Asia etc. som var overkvalifisert. For innvandrere fra EU, Nord-Amerika etc. var det 75 prosent, mens det for befolkningen ellers var 58 prosent som fortsatt var overkvalifisert.

Vi undersøker så i hvilken grad personer i alderen 22 – 32 år, som fullførte en høyere utdanning i år 2000, har fått en jobb, og dernest i hvilken grad de er overkvalifisert for jobben. Andelen med jobb blant innvandrere fra EU, Nord-Amerika etc. har ligget temmelig flatt oppunder 70 prosent i hele perioden fram til 2012. For innvandrere fra Afrika, Asia etc. er det en stigende trend fra 55 prosent i 2001 til 69 prosent i 2008. Deretter stagnerer veksten for denne gruppa, i motsetning til utviklingen for befolkningen ellers, hvor andelen ansatte stiger jevnt fra 72 prosent i 2001 til 85 prosent i 2012.

Når vi ser på overkvalifisering blant dem med utdanning fra år 2000, og som har fått jobb, har vi ikke tall for de første seks årene, men fra 2007 til 2012 viser tallene at den synker for alle grupper. For innvandrere fra Afrika, Asia, mv. gikk andelen overkvalifiserte ned fra om lag 25 prosent i 2007 til 18 prosent i 2012. For innvandrere fra Norden, EU, mv. var de tilsvarende tallene fra 16 til 12 prosent, og for befolkningen ellers fra 11 til 8 prosent.

¹ Gjelder innvandrere fra EU/EFTA, Nord-Amerika, Australia og New Zealand.

² Gjelder innvandrere fra Asia, Tyrkia, Afrika, Latin-Amerika, Europa utenom EU/EFTA, Oseania utenom Australia og New Zealand.

Abstract

Using data from administrative registers, Statistics Norway has developed an indicator of overqualification among immigrants. Overqualification is here formally defined as the number of people who has completed a higher education and are employed in occupations that do not require higher education. The methodology is discussed in earlier reports (in Norwegian).

By this method there were 94 000 over-qualified employees in 2012, of which 28 000 were immigrants. Among immigrants from the EU and North America the proportion was 34 percent, among immigrants from Africa and Asia it was 43 percent, compared to 11 percent in the rest of the population.

We also studied a panel of employees who were all over-qualified in 2007. Five years later the proportion was 85 percent among immigrants from Africa and Asia; it was 75 percent for immigrants from the EU and North America, compared to 58 percent for the rest of the population.

Finally, an even narrower panel was analyzed: people between 22 and 32 years old that completed higher education in 2000. Generally, immigrants in this panel had a lower employment rate than the total. Among those employed, immigrants from Africa and Asia had an overqualification of 25 percent in 2007, compared to 18 percent in 2012. The same figures the rest of the population were 11 to 8 percent

Innhold

Forord	3
Sammendrag	4
Abstract	5
1. Innledning	7
1.1. Bakgrunn og avgrensninger	7
1.2. Definisjon og metode.....	8
1.3. Sammenheng med utviklingen i arbeidsmarkedet generelt.....	9
2. Beskrivende analyse av overkvalifisering i 2012	10
2.1. Overkvalifisering i ulike befolkningsgrupper	10
2.2. Utdanningens faglige retning.....	12
2.3. Botid som indikator på integrering	13
2.4. Bosettingsalder – alder ved innvandring	14
3. Utvikling i overkvalifisering 2007 – 2012	15
4. Endringer i overkvalifisering for den enkelte	18
4.1. Hvordan gikk det med dem som var overkvalifiserte i 2007?	18
4.2. Oppfølging av en mer ensartet gruppe.....	19
4.3. Overkvalifisering i de første årene etter fullført utdanning	22
4.4. Kommentarer og forslag til videre studier.....	23
5. Oppsummering av resultater	24
5.1. Overkvalifisering i 2012	25
5.2. Vi har også fulgt grupper av de samme ansatte over flere år	25
5.3. Utviklingen for personer 22 – 32 år som fullførte en høyere utdanning i år 2000	26
5.4. Utviklingen for personer 22 – 32 år som fullførte en høyere utdanning i 2006	26
Referanser	27
Vedlegg A: Tallgrunnlag for figurene	28
Vedlegg B: Dokumentasjonstabeller	31
Vedlegg C: Klassifiseringer	32
Figurregister	33
Tabellregister	34

1. Innledning

Statistisk sentralbyrå har gjennomført et prosjekt for å analysere overkvalifisering blant innvandrere med høyere utdanning. Hovedvekten er lagt på en beskrivelse av tilstanden i 2012 og utviklingen i perioden 2007 – 2012.

Vi måler formell overkvalifisering, det vil si personer som har fullført høyskole- og universitetsutdanning, men med ansettelse i yrker som ikke krever høyere utdanning. For å se om overkvalifisering er noe som varer ved for den enkelte, har vi også fulgt noen grupper av personer over tid.

Dette er en videreføring av lignende prosjekter i 2007 og 2009.

1.1. Bakgrunn og avgrensninger

Tilpasning til arbeidsmarkedet er viktig for integrering av innvandrere, og overkvalifisering kan være én indikator på hvordan vi lykkes med dette. Resultatene om overkvalifisering blant innvandrere er ment som et bidrag til dette, ikke en analyse av årsaker og virkninger av overkvalifisering generelt.

Overkvalifisering blant innvandrere er drøftet i tidligere SSB-rapporter om temaet (Villund 2008 og 2010) og overkvalifisering generelt har vært tema i mange andre studier fra inn- og utland. Dette er nylig tatt opp i Arbeids- og inkluderingsdepartementets handlingsplan ”Vi trenger innvandrernes kompetanse” (Integrerings- og mangfoldsavdelingen 2013).

Utgangspunktet for prosjektet er at vi har fått et bedre datagrunnlag siden forrige rapport og kan se nærmere på strukturelle forhold, og særlig på utviklingstrekk.

Vi definerer overkvalifisering som en kombinasjon av (formell) kompetanse og arbeidsoppgaver. Informasjon om kompetanse og arbeidsoppgaver er avledet av henholdsvis *registrert* fullført høyere utdanning og *registrert* yrke for ansatte. Det betyr at all *faktisk* kompetanse og alle *reelle* arbeidsoppgaver ikke nødvendigvis framkommer av disse registreringene. Noen slike mangler i informasjonen kan resultere i overvurdering eller undervurdering av overkvalifiseringen. Men hovedpoenget i rapporten er å sammenlikne den overkvalifisering vi måler *mellom grupper*. Målingen bygger da på at tekniske forhold som fører til overvurdering eller undervurdering, er om lag like i gruppene.

I denne analysen skilles det mellom grunnleggende forskjellige typer av faktorer:

- Faktorer som er viktige om man er sysselsatt i det hele tatt, som alder, utdanning, antall barn, helse, mobilitet, mv.
- Faktorer som særskilt gjelder innvandrere, men som også er viktige for om man er sysselsatt i det hele tatt, som kompetanse i språk og sosiale nettverk.
- Faktorer som er interessante for overkvalifisering blant innvandrere, som diskriminering og segmentering på arbeidsmarkedet.

Prosjektet benytter for det meste data fra administrative registre, altså materiale som allerede er innhentet for andre formål. I tillegg kommer data fra spørreundersøkelser om utdanning blant innvandrere som er blitt gjennomført i forbindelse med folketellingene, senest i 2011. For å sammenlikne utdanning og yrke hos hver enkelt person, har vi koblet sammen datakildene ved hjelp av fødselsnummer.

I prosjektet inngår kun ansatte som er registrert med yrkeskode i AA-registeret (NAV) og er registrert med utdanningskode i Nasjonal utdanningsdatabase (SSB). Sysselsatte som ikke inngår i analysen, er selvstendig næringsdrivende, statsansatte, noen småjobber og en del innvandrere uten registrert utdanning. Vi bruker noen ganger andel ansatte som en indikator på arbeidsmarkedstilknytning. For å få et mer komplett bilde av arbeidsmarkedstilknytning ville det naturligvis vært ideelt

å inkludere statsansatte, selvstendig næringsdrivende og arbeidsledige. Men siden de fleste sysselsatte inkluderes, gir det valgte datamaterialet et rimelig godt grunnlag. Vi har ikke noen særskilt teori om overkvalifisering er høyere eller lavere i de gruppene som ikke inkluderes. Men vi kan slå fast at siden gruppene er relativt små, vil de ha begrenset innvirkning på de resultatene som presenteres her.

Utdanningsdata består av en blanding av administrative registreringer og egenoppgitte opplysninger, som kan gi forskjeller i kvalitet. Dette gjelder særlig eldre personer som tok utdanning før Nasjonal utdanningsdatabase ble etablert, og innvandrere med utenlandsk utdanning. I hvilket land utdanningen er tatt kan ha betydning for målingene av overkvalifisering, både på grunn av reelle forskjeller i kompetanse og kvalitet på opplysningene. I denne rapporten legger vi mindre vekt på disse faktorene på grunn av tekniske forhold og datakvaliteten for denne typen informasjon. Vi sammenlikner i stor grad grupper som har relativt ny utdanning, for en stor del fullført i Norge.

Yrkesdata består av meldinger fra arbeidsgivere til AA-registeret. Vi har altså ikke noen egenoppgitte opplysninger om arbeidsoppgaver eller overkvalifisering. Prosjektet omfatter kun ansatte med høyere utdanning, dvs. fullført universitets- eller høyskoleutdanning. Andre typer overkvalifisering inngår ikke, for eksempel personer med fagbrev som jobber i yrker uten krav til fagbrev.

Det har vært et mål å benytte enkelt tilgjengelig datamateriale som er mest mulig sammenliknbar over en lengst mulig periode. Ut fra disse kriteriene ble perioden 2007 – 2012 valgt. Det skal bemerkes at det er de registerbaserte yrkesdata som setter de største begrensningene. I perioden 2000 – 2006 mangler yrke for store grupper, noe som vanskeliggjør sammenlikning over tid. Før 2000 ble det brukt en annen utdanningsgruppering, og yrkesdata var heller ikke innført i AA-registeret før 2000.

I motsetning til en del andre analyser av overkvalifisering brukes ikke faktorer som lønnsinntekt og utdanningsvarighet. Dette prosjektet tok heller ikke sikte på å analysere årsakene til overkvalifisering. Alt tatt i betraktning mener vi rapporten gir god informasjon om overkvalifisering blant innvandrere: hvilke grupper som er utsatt, hvilke faktorer som påvirker, og om utviklingen over tid.

1.2. Definisjon og metode

Definisjonen av overkvalifisering bygger på en sammenlikning av utdanningsnivå og det kompetansenivået som kreves i yrket. Overkvalifisering kan generelt defineres som å være ansatt i en jobb med arbeidsoppgaver som krever lavere kompetansenivå enn den utdannelsen man har. I dette prosjektet avgrensner vi overkvalifisering til kombinasjonen fullført universitets- eller høyskoleutdanning og yrke uten krav til slik høyere utdanning.

Grunnene til at en del ansatte er overkvalifiserte kan ha sammenheng med både personlige forhold og det lokale arbeidsmarkedet. For eksempel kan nyutdannede ta en enklere jobb til å begynne med, for å skaffe erfaring og inntekt. Hvis dette er en forbigående fase, som en vei inn i arbeidsmarkedet og boligmarkedet, er det en mindre negativ form for overkvalifisering. Det er også grunn til å forvente mer overkvalifisering i dårlige tider og i regioner med dårligere jobbmuligheter. Alt i alt kan en forvente en viss grad av overkvalifisering og en viss variasjon mellom ulike grupper på arbeidsmarkedet.

Fokuset i dette prosjektet er forskjellene i overkvalifisering mellom grupper, ikke analyse av overkvalifisering generelt. For å se i hvilken grad ulike grupper er utsatt for overkvalifisering, sammenlikner vi andelen overkvalifiserte (i prosent) mellom ulike grupper og kontrollerer for ulike kjennetegn. I de fleste tabellene i denne rapporten deles innvandrere i to hovedgrupper etter fødeland, tilsvarende de som er brukt i nyere statistikker og rapporter.

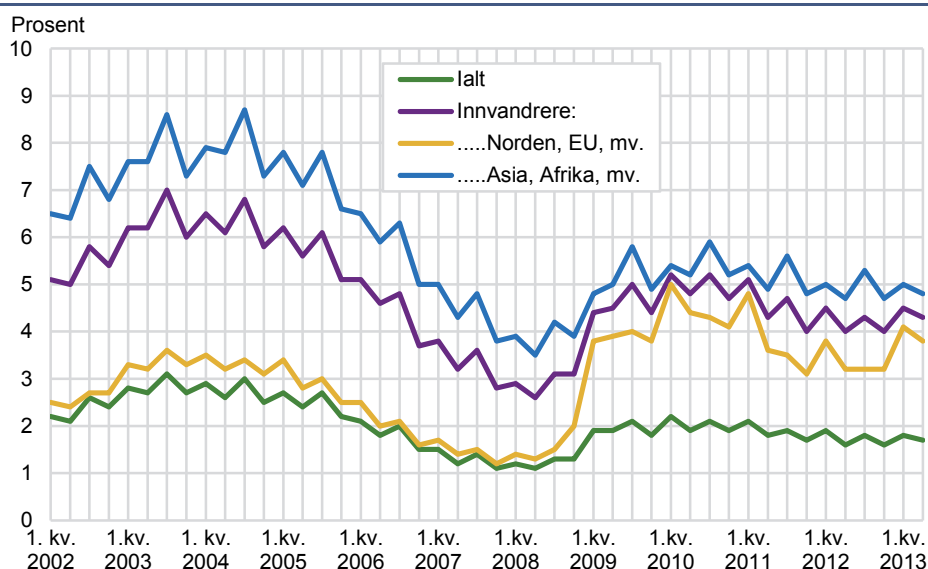
1.3. Sammenheng med utviklingen i arbeidsmarkedet generelt

Et av de grunnleggende premissene for analysen er at graden av overkvalifisering i en innvandrergruppe kan brukes som en indikator på hvor godt gruppa er integrert på arbeidsmarkedet. Det faller utenfor prosjektet å vurdere alternative indikatorer for dette.

Først skal vi kort beskrive utviklingen på arbeidsmarkedet de senere år, blant annet fordi overkvalifisering og integrering på arbeidsmarkedet kan påvirkes av skiftende konjunkturer.

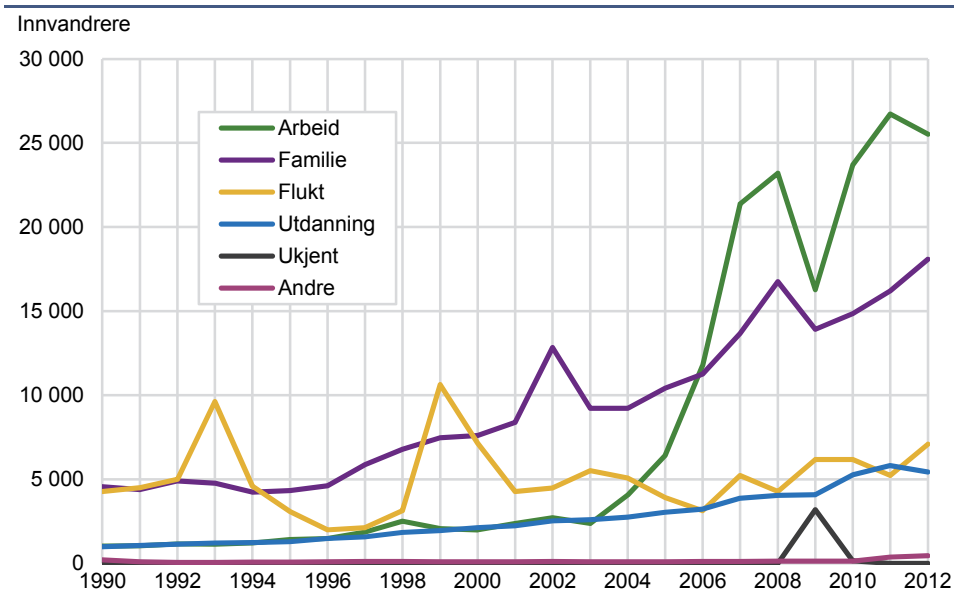
Figur 1 viser utviklingen i arbeidsledigheten fra 2001 til 2013. Hovedinntrykket er at arbeidsledigheten blant innvandrere er høyere og varierer mer enn for de øvrige. Inndelingen etter fødeland viser at det er store forskjeller mellom innvandrergupper, noe som blant annet har sammenheng med innvandringsgrunn. I grupper som i hovedsak består av arbeidsinnvandrere, er det ikke overraskende at det er større deltakelse på arbeidsmarkedet.

Figur 1. Registrerte arbeidsledige, etter fødeland. Bosatte 16-74 år. 2002-2013

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 2. Innvandrere, etter innvandringsgrunn 1990-2012

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

I denne perioden har det også vært økende innvandring og skjedd endringer i sammensetningen av innvandrerbefolkningen. Figur 2 viser utviklingen i antall innvandrere fordelt etter innvandringsgrunn. Fra 2005 kan utviklingen kunne karakteriseres som en stor bølge av arbeidsinnvandring. Utviklingen i antall flyktninger utgjør mindre bølger som ikke er direkte relatert til det norske arbeidsmarkedet.

Oppsummering

Vi har beskrevet noen fordeler og begrensninger ved datamaterialet og metodene, og også sett på utviklingen på arbeidsmarkedet fra 2001 og framover. I kapittel 3 skal vi studere utviklingen i perioden 2007 – 2012. Vi merker oss at det i denne perioden skjer endringer på arbeidsmarkedet, med gradvis nedgang i arbeidsledigheten fra 2003 og en markert oppgang i 2009 (etter finanskrisen).

Samtidig har det i siste tiår vært en stor økning av arbeidsinnvandring, som har ført til endringer i sammensetningen av innvandrerbefolkningen. Det er viktig å ha som bakgrunnsinformasjon når man skal beskrive andre endringer som skjer samtidig, som for eksempel utviklingen i overkvalifisering.

2. Beskrivende analyse av overkvalifisering i 2012

I dette kapittelet skal vi se nærmere på overkvalifisering blant innvandrere i 2012, blant annet omfanget og hvilke grupper som er mest utsatt. Vi skal også drøfte valg av indikator og kjennemerker som kan brukes i analysen av utviklingen. Når vi i neste kapittel skal studere utviklingen over tid, kan det bli uoversiktlig å ta med alle detaljerte inndelinger som brukes i de beskrivende tabellene.

For å kunne få en oversiktlig analyse når vi ser nærmere på ulike grupper av innvandrere, velger vi forholdsvis enkle definisjoner. Vi definerer to typer overkvalifisering som begge tar utgangspunkt i kombinasjonen av høyere utdanning og yrke som ikke krever utdanning på så høyt nivå. Med høyere utdanning menes høyskole- eller universitetsutdanninger fra ett år og oppover. Både utdanningene og yrkene kan deles i flere kompetansenivå enn dette, men vi henviser til drøftinger i tidligere rapporter, samt til avgrensningene nevnt i kapittel 1.

Definisjoner av overkvalifisering:

1. Høyere utdanning (fra 1 års varighet) og yrker som ikke krever høyere utdanning.
2. Lang høyere utdanning (minst 4 års varighet) og yrker som ikke krever høyere utdanning.

Merk at definisjonene er overlappende. Definisjon 1 er ganske bred, noe som gjør det mulig å kunne analysere etter mer detaljerte kjennetegn.

2.1. Overkvalifisering i ulike befolkningsgrupper

Tabell 1 viser overkvalifisering etter definisjon 1, fordelt etter alder, kjønn og bosted. Noen hovedresultater:

- Omlag 94 000 høyt utdannede, hvorav over 28 000 innvandrere, er overkvalifisert.
- Blant innvandrere fra Afrika, Asia mv. er andelen over 43 prosent, mot om lag 15 prosent totalt. Innvandrere fra Afrika, Asia mv. har større andel overkvalifiserte i alle aldersgrupper.
- Innvandrere fra Norden, EU, USA mv. har også større andel, men den varierer noe mer mellom aldersgrupper.
- Generelt synker overkvalifisering med økende alder, men for innvandrere fra Afrika, Asia mv. er forholdet omvendt, noe som nok har sammenheng med bosettingsalder og botid.

- Det er ikke så klar sammenheng mellom overkvalifisering og bosted, men det ser ut til at overkvalifisering er mer utbredt i mindre kommuner, særlig for innvandrere.

Tabell 1. Overkvalifisering¹ etter alder, kjønn og bosted. 2012

	Innvandrere			
	I alt	Asia, Afrika, mv.	Norden, EU, USA, mv.	Øvrig befolkning
I alt	14.5	43.4	34.1	11.4
Alder under 30 år	24.3	39.4	59.4	21.0
30-39 år	15.9	40.4	38.2	12.0
40-49 år	13.0	45.8	27.8	10.1
50-59 år	10.9	47.7	26.3	8.2
60 år og over	10.2	45.9	20.4	8.8
Menn	13.9	41.9	35.9	10.5
Kvinner	14.9	44.7	32.3	12.1
Bosted:				
01 Oslo	14.7	40.3	25.6	11.1
02 Bergen	13.4	38.8	34.2	10.7
03 Trondheim	12.4	34.7	23.2	10.9
04 Stavanger	11.9	25.8	20.9	9.7
05 Bærum	11.1	33.2	23.1	8.6
06 Kristiansand	14.6	44.5	28.3	12.0
07 Fredrikstad	13.4	46.3	29.9	10.6
08 Tromsø	11.7	41.4	20.3	10.2
09 Sandnes	15.3	36.9	41.4	10.6
10 Drammen	15.8	44.0	35.0	11.6
Øvrige kommuner, større ²	15.0	48.8	39.7	11.9
Øvrige kommuner, mindre	16.5	66.0	49.3	12.5

¹ Fullført høyskole- eller universitetsutdanning fra 1 år og oppover, og yrke som ikke krever høyere utdanning.

² Kommunene utenom de 10 største er delt i to grupper etter antall bosatte 15–74 år. Gruppen «større kommuner» har mellom 3300 og 42000 personer.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Overkvalifisering etter «definisjon 2» (lang høyere utdanning) fordelt på samme måte som tabell 1 er vist i tabell 2. Denne definisjonen kan vi si er en mer alvorlig overkvalifisering, altså et potensielt større problem for dem som er utsatt, fordi utdanningen er lengre og dyrere. Det er altså større misforhold mellom kompetansen og arbeidsoppgavene, og ulemper i form av lavere inntekt kan derfor også være større.

Noen hovedresultater blant dem med lang høyere utdanning (minst 4 års varighet):

- Nærmere 8 prosent totalt er overkvalifisert, opp mot 13 000 personer hvorav 7 000 innvandrere.
- Blant innvandrere fra Afrika, Asia mv. er andelen over 27 prosent, bortimot 3 000 personer.
- Blant innvandrere fra Afrika, Asia mv. er andelen omlag 33 for kvinner og 23 for menn.

Definisjon 2 gir altså en lavere andel generelt siden gruppa er smalere definert og kan sies å være en mer markant overkvalifisering. Når vi sammenlikner innvandrergupper etter alder, kjønn og bosted, viser resultatene mye av de samme mønstrene som for definisjon 1. Det er dermed ikke nødvendigvis sikkert at definisjon 2 er bedre egnet for å studere utviklingen i overkvalifisering.

Videre er det ofte ønske om en mer findeling på andre kjennemerker. For at ikke krysstabellene skal bli for store (og gi små tall), er det en fordel å krysse med en litt bredere gruppe (som for eksempel definisjon 1). En svært findelt gruppering eller mange kryssende faktorer vil kunne gi usikre eller uoversiktlige resultater, selvom utgangspunktet er et stort datamateriale.

Til sammen vurderer vi det slik at ved studier av utviklingen i mindre grupper brukes den bredere definisjonen av overkvalifisering (1).

Tabell 2. Overkvalifisering¹ etter alder, kjønn og bosted. 2012

	Innvandrere			
	I alt	Asia, Afrika, mv.	Norden, EU, USA, mv.	Øvrig befolkning
I alt	7.8	27.3	22.7	4.5
Alder under 30 år	13.8	24.1	41.5	10.5
30-39 år	9.5	24.0	27.6	5.1
40-49 år	6.0	29.4	16.1	3.0
50-59 år	5.7	32.0	16.4	2.6
60 år og over	4.3	34.0	10.2	2.9
Menn	6.4	22.6	20.1	3.7
Kvinner	9.9	32.5	25.7	5.6
Bosted:				
01 Oslo	7.4	24.8	16.7	4.8
02 Bergen	7.6	24.4	23.6	4.8
03 Trondheim	5.5	20.6	11.2	4.2
04 Stavanger	5.8	11.9	12.9	3.7
05 Bærum	4.9	17.2	15.7	2.9
06 Kristiansand	7.4	29.0	14.0	4.7
07 Fredrikstad	7.6	19.6	26.8	4.3
08 Tromsø	6.1	31.1	12.9	3.9
09 Sandnes	9.4	18.6	30.2	4.3
10 Drammen	8.6	27.7	22.6	5.3
Øvrige kommuner, større	8.7	33.3	28.0	4.4
Øvrige kommuner, mindre	13.8	53.2	39.0	6.0

¹ Fullført høyskole- eller universitetsutdanning over 4 år, og yrke som ikke krever høyere utdanning.
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

2.2. Utdanningens faglige retning

Utdanningskravene til yrker bestemmes av både kompetansenivå og spesialisering i en faglig retning. Det er flere grunner til at faglig retning kan ha betydning for overkvalifisering blant innvandrere:

- Språkferdigheter er en åpenbar utfordring for nye innvandrere, og det er sannsynlig at det kan ha ulik betydning i ulike fag.
- Ulike fagutdanninger tatt i utlandet kan ha ulik nytteverdi for ansettelse i Norge. For eksempel kan en jusutdanning som er spesifikk for et bestemt land ha mindre nytte i et annet land enn for eksempel medisinske fag på samme nivå.
- Visse yrker krever autorisasjon i tillegg til utdanning, for eksempel innen medisinske fag. Det betyr altså høyere krav til å bli ansatt i spesifikke yrker, selv om en formelt har relevant utdanning.
- Etterspørselen etter ulike fagretninger har også stor betydning, slik at visse utdanningsgrupper kan ha lavere sysselsetting og høyere overkvalifisering generelt.

Blant innvandrere med høyere utdanning er fordelingen på fagretninger ikke helt den samme som blant høyt utdannede totalt. For eksempel er det lavere andel med lærerutdanninger blant innvandrere. Nesten en av fire innvandrere med kort universitets- og høyskoleutdanning som høyeste fullførte utdanningsnivå, har fullført innen naturvitenskap. Til sammenligning er det bare drøye en av ti i den øvrige befolkningen som har fullført innen dette fagområdet (Steinkellner og Holseter 2013).

Slike forskjeller kan ha sammenheng med kulturelle forskjeller, så vel som innvandringsgrunn og etterspørsel etter ulike typer arbeidskraft. På bakgrunn av dette, og de mulige årsakene nevnt over, kan det være interessant å måle overkvalifisering etter faglig retning.

Tabell 3 viser overkvalifisering etter faglig retning og utdanningsnivå. Resultatene viser variasjon i overkvalifisering mellom fagene, men mønsteret i dette er nokså likt i ulike grupper. For eksempel er det mye mindre overkvalifisering blant dem med lærerutdanning enn blant dem med humanistiske utdanninger på samme nivå.

I tillegg ser vi at det på begge utdanningsnivåene er mye av det samme mønsteret etter fagretning.

Gruppene som kalles «øvrige fag» er slått sammen fordi de utgjør en relativt liten andel blant innvandrere og/eller blant dem med utdanning på høyere nivå, men kan bestå av ganske ulike faglige retninger (f.eks. sikkerhetsfag og jordbruksfag).

Tabell 3. Overkvalifisering etter utdanningsnivå og faglig retning. 2012

	Innvandrere			
	I alt	Asia, Afrika, mv.	Norden, EU, USA, mv.	Øvrig befolkning
Høyt utdannede i alt	14.5	43.4	34.1	11.4
Høyere utdanninger 1-4 år				
61 Humanistiske/estetiske fag	30.8	66.4	45.8	28.2
62 Lærerutdanning/pedagogikk	9.7	48.7	29.3	8.4
63 Samfunnsfag/jus	26.2	62.3	57.2	23.1
64 Økonomi/administrasjon	20.8	61.2	46.5	17.6
65 Naturvitenskap/teknikk	16.5	43.9	47.6	11.7
66 Helse/sosial/idrettsfag	10.8	23.9	16.7	9.9
69 Øvrige fag	42.3	82.7	69.4	22.8
Høyere utdanninger 4 år og over				
71 Humanistiske/estetiske fag	13.8	40.5	29.6	10.2
72 Lærerutdanning/pedagogikk	14.1	49.1	41.7	3.8
73 Samfunnsfag/jus	7.1	34.6	27.5	5.3
74 Økonomi/administrasjon	11.1	41.6	35.3	6.1
75 Naturvitenskap/teknikk	5.2	18.3	19.5	2.9
76 Helse/sosial/idrettsfag	4.1	15.6	6.2	2.6
79 Øvrige fag	21.9	54.4	46.4	10.7
Doktorgrad og lignende				
80 Forskerutdanninger	5.1	19.8	10.3	1.2

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Det er påvist noen forskjeller mellom innvandrere og den øvrige befolkningen i fordelingen på fagretninger. Vi har derfor også gjort en enkel kontrafaktisk analyse. Det betyr at vi gjør en beregning av hvordan overkvalifiseringen ville vært hvis gruppene hadde hatt lik fagfordeling.

Justert for fagfordeling ville overkvalifiseringsandelen blant innvandrere fra Afrika, Asia, mv. vært 42,2 prosent, sammenliknet med 43,4 i utvalget. Også for innvandrere fra Norden, EU mv. viser denne metoden en ganske beskjeden reduksjon. Kort fortalt kan man i liten grad forklare den høyere overkvalifiseringen med at en gruppe har "valgt feil" fagretning.

2.3. Botid som indikator på integrering

Som det har vært diskutert i tidligere rapporter, er det en rekke faktorer som påvirker sannsynligheten for å finne en passende jobb. Noen av disse faktorene vil være mer relevante for innvandrere, for eksempel språkferdigheter, kjennskap til det lokale arbeidsmarkedet, sosiale nettverk mv. Dette er egenskaper vi ikke kan måle direkte, men forsøke å kontrollere for ved hjelp av indikatorer. Et mye brukt kjennemerke er botid (antall år siden man innvandret til Norge). Dette bygger på antagelsen om at man tilpasser seg bedre jo lenger man bor i landet.

Siden botid er korrelert med nåværende alder, må vi kontrollere for denne sammenhengen på en eller annen måte. For eksempel kan en gruppe med høy nåværende alder ha personer med både kort og lang botid. I tillegg er det som nevnt slik at i en kortere periode etter endt utdanning, kan overkvalifisering være en forbigående fase. Det betyr for eksempel at hvis en innvandrergruppe har flere unge, kan noe av forskjellene i overkvalifisering skyldes nettopp alder.

Tabell 4 viser en krysstabell for overkvalifisering etter alder og botid. Hovedresultatene for alder og botid:

- Overkvalifisering synker med økende botid, i alle aldersgrupper og for begge innvandrergruppene.

- Men selv etter lang botid har innvandrere en klart høyere andel overkvalifiserte. Blant dem med over ti års botid er andelen over 20 prosent i alle aldersgruppene, mens totalen er under 15 prosent.

Tabell 4. Overkvalifisering¹ etter alder og botid. 2012

	Innvandrere	Asia, Afrika, mv.	Norden, EU, USA, mv.
I alt			
I alt	38.0	43.4	34.1
Botid 2-3 år	57.5	60.3	56.4
4-5 år	49.6	48.4	50.2
6-8 år	43.5	51.6	37.7
9-11 år	34.6	46.1	22.6
12 år og mer	26.3	36.5	16.7
Alder under 30 år			
I alt	50.1	39.4	59.4
Botid 2-3 år	63.2	58.4	65.2
4-5 år	55.5	46.3	60.3
6-8 år	45.3	41.5	49.0
9-11 år	34.1	34.1	34.3
12 år og mer	25.3	25.2	25.8
30-39 år			
I alt	39.1	40.4	38.2
Botid 2-3 år	53.4	59.0	51.2
4-5 år	45.7	44.1	46.4
6-8 år	39.9	47.9	34.4
9-11 år	31.2	40.2	23.0
12 år og mer	22.5	25.7	17.5
40-49 år			
I alt	35.7	45.8	27.8
Botid 2-3 år	57.0	65.5	54.0
4-5 år	51.8	59.6	48.4
6-8 år	44.8	56.5	36.1
9-11 år	35.2	50.6	18.2
12 år og mer	27.0	39.3	15.5
50 år og over			
I alt	33.1	47.3	24.4
Botid 2-3 år	60.7	68.2	59.0
4-5 år	60.4	59.7	60.6
6-8 år	59.9	70.0	53.4
9-11 år	46.3	62.5	29.2
12 år og mer	27.5	43.8	17.0

¹ Høyere utdanning (fra 1 års varighet) og yrker som ikke krever høyere utdanning.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

2.4. Bosettingsalder – alder ved innvandring

Vi har sett en markert sammenheng mellom overkvalifisering og både alder og botid. Alder kan være en viss indikator på arbeidserfaring, og botid brukes som en indikator på integrering.

Siden vi finner et mønster også når vi kontrollerer for begge faktorer, kan det være interessant å forsøke en kombinasjon av de to. Nåværende alder minus botid tilsvarer innvandringsalder eller ”bosettingsalder” (som også kan beregnes mer nøyaktig som differansen mellom fødselsdato og bosettingsdato).

Det er rimelig at arbeidsmarkedstilknytningen for innvandrere påvirkes av hvilken livsfase man er i når man flytter til et annet land. Når i livet innvandringen skjer, kan påvirke på ulike måter. For eksempel kan ungdommer se negativt på bytte av skole, flytte fra venner og lignende. På den annen side kan det være gunstig for språkferdigheter, tilpasning og nettverk hvis man innvandrer som barn. Senere i livet kan overgangen til et nytt språk og samfunn være tyngre for mange. I tillegg er det større kostnader knyttet til å begynne på en ny utdanning i høyere alder.

Tabell 5 viser resultater fordelt på innvandringsalder. Det er klart lavere overkvalifisering jo yngre man er ved innvandringstidspunktet. Dette kan nok i stor

grad forklares med fordelene ved å gjennomføre skole og/eller videre utdanning i samme land som det arbeidsmarkedet man skal inn på³.

Tabell 5. Overkvalifisering etter innvandringsalder. 2012

	Definisjon 1 ¹			Definisjon 2 ²		
	Innvandrere	Asia, Afrika, mv.	Norden, EU, USA, mv.	Innvandrere	Asia, Afrika, mv.	Norden, EU, USA, mv.
I alt	38.0	43.4	34.1	24.5	27.3	22.7
Under 16 år ...	18.7	19.7	16.1	9.1	9.8	7.4
16-20 år	24.3	25.4	22.8	10.1	10.9	8.9
21-30 år	37.7	44.4	33.6	23.5	24.3	23.1
31-40 år	40.8	52.5	32.9	25.5	33.9	20.8
Over 40 år	53.1	62.2	48.6	39.6	50.3	33.5

¹ Høyere utdanning (fra 1 års varighet) og yrker som ikke krever høyere utdanning.

² Lang høyere utdanning (minst 4 års varighet) og yrker som ikke krever høyere utdanning.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Til slutt skal vi se på forskjeller mellom menn og kvinner, på bakgrunn av tidligere resultater (også tabell 1 og 2 i denne rapporten har indikert forskjeller). Tabell 6 viser overkvalifisering (definisjon 1) blant menn og kvinner etter innvandringsalder.

Konklusjonen ut fra dette materialet er at det er mindre forskjeller mellom menn og kvinner, enn for eksempel variasjonen etter innvandringsalder og landbakgrunn. Dette står i kontrast til at det i visse innvandrergupper er store forskjeller på menn og kvinner i for eksempel sysselsettingsandel. I denne sammenhengen må vi huske at innvandrerne som inngår i datagrunnlaget her, er både høyt utdannede og har jobb.

Tabell 6. Overkvalifisering¹ blant menn og kvinner etter innvandringsalder. 2012

	Innvandrere			Asia, Afrika, mv.			Norden, EU, USA, mv.		
	I alt	Menn	Kvinner	I alt	Menn	Kvinner	I alt	Menn	Kvinner
I alt	38.0	38.3	37.6	43.4	41.9	44.7	34.1	35.9	32.3
Under 16 år	18.7	18.2	19.1	19.7	18.9	20.4	16.1	16.5	15.7
16-20 år	24.3	24.6	24.1	25.4	25.3	25.6	22.8	22.9	22.7
21-30 år	37.7	37.5	37.9	44.4	42.2	46.1	33.6	34.6	32.8
31-40 år	40.8	40.1	41.6	52.5	50.9	54.2	32.9	33.8	31.8
Over 40 år	53.1	54.1	51.8	62.2	59.7	64.5	48.6	52.0	43.2

¹ Høyere utdanning (fra 1 års varighet) og yrker som ikke krever høyere utdanning.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Kommentar

Bosettingsalder kan også ha sammenheng med innvandringsgrunn, som igjen kan ha sammenheng med generelle faktorer som familiesituasjon, alder, utdanning og helse. Det er for eksempel typisk at arbeidsinnvandrere kommer med det klare formål å jobbe, og derfor har en utdanning og en familiesituasjon som skiller seg fra for eksempel flyktninger. Som nevnt innledningsvis er det en del faktorer som påvirker om man i det hele tatt er sysselsatt, men som ikke nødvendigvis påvirker overkvalifisering spesielt.

3. Utvikling i overkvalifisering 2007 – 2012

I dette kapittelet skal vi studere endringer i overkvalifisering over tid. Data-materialet gjør det mulig å studere utviklingen både for grupper og enkeltpersoner.

Vi ser først på utviklingen i overkvalifisering generelt og for innvandrere gruppert etter fødeland. Figur 3a viser resultatene for definisjon 1.

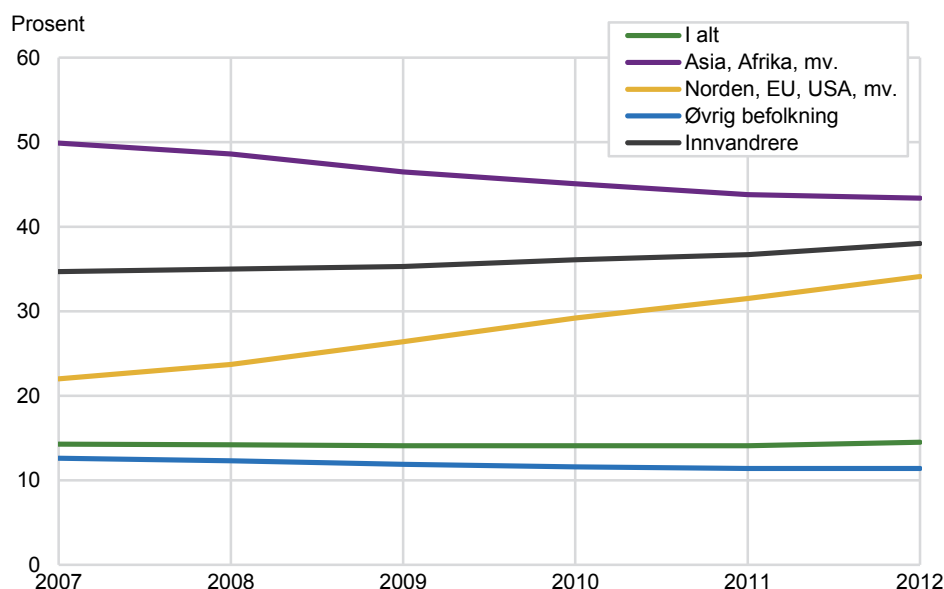
I perioden 2007 – 2012 har innvandrere fra Afrika, Asia mv. en svakt synkende trend når det gjelder andelen overkvalifiserte, mens innvandrere fra Norden, EU

³ Dette fordi vi sammenlikner ansatte i begge grupper, selv om det er ulikheter mellom aldersfordelingen blant innvandrere og befolkningen generelt.

mv. har en jevnt økende trend. Siden den sistnevnte gruppen utgjør flere høyt utdannede ansatte, blir trenden for innvandrere totalt svakt økende.

Blant høyt utdannede ellers og totalt sett viser resultatene et lavere og temmelig stabilt nivå. Dette gjelder altså for en periode med tydelige omslag i økonomien og arbeidsmarkedet, med oppgang i arbeidsledigheten etter finanskrisen i 2009 etter flere år med nedgang. Men utviklingen viser ikke noen «knekk» som kan knyttes til dette omslaget.

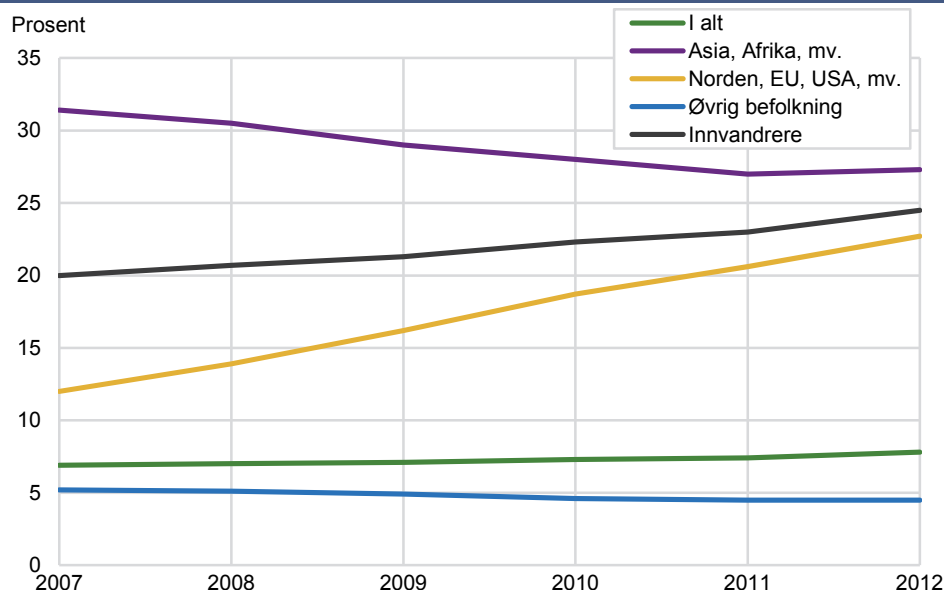
Figur 3a. Overkvalifisering¹ etter innvandringsstatus og landbakgrunn 2007 – 2012

¹ Høyere utdanning (fra 1 års varighet) og yrker som ikke krever høyere utdanning.
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 3b viser tilsvarende for definisjon 2, altså gruppa med lang høyere utdanning. Som kjent fra tidligere resultater er dette en smalere definisjon, og det absolutte tallet er lavere. I samme periode er utviklingstrekkene temmelig like som for dem med høyere utdanning generelt.

Figur 3b. Overkvalifisering¹ etter innvandringsstatus og landbakgrunn 2007 – 2012

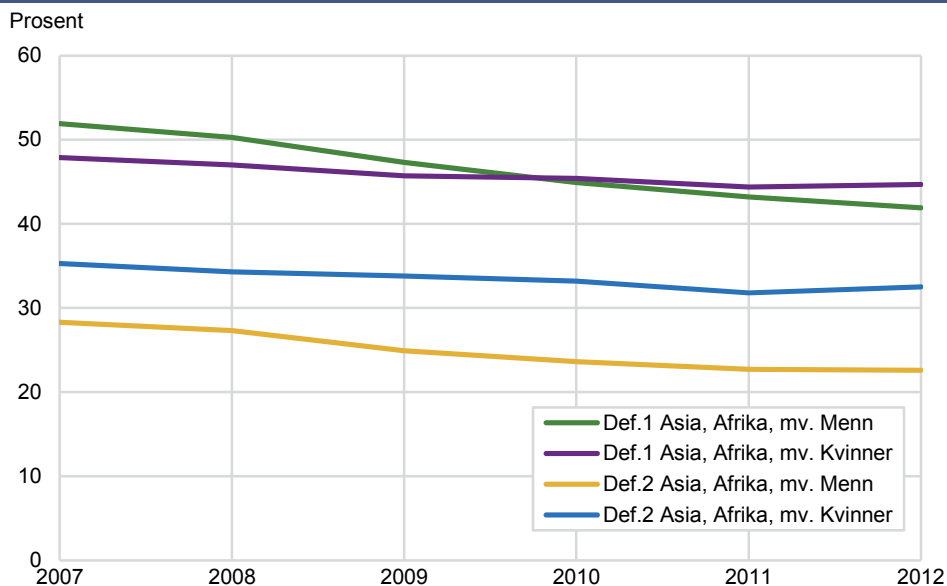
¹ Lang høyere utdanning (minst 4 års varighet) og yrker som ikke krever høyere utdanning.
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 4a viser utviklingen for menn og kvinner etter begge overkvalifiseringsdefinisjonene blant innvandrere fra Afrika, Asia mv. Kvinner med lang høyere

utdanning (definisjon 2) blant innvandrere fra Afrika, Asia mv. har klart høyere andel overkvalifiserte enn menn i samme gruppe. For høyere utdanning generelt (definisjon 1) er det ganske liten forskjell mellom menn og kvinner i denne innvandrerggruppa. I alle fire delgrupper er det en svak, men ganske jevn, nedgang i overkvalifisering i perioden.

Figur 4b viser tilsvarende for innvandrere fra Norden, EU mv. og her ser det ut til å være mye av de samme utviklingstrekkene for menn og kvinner. Økningen i overkvalifisering i denne innvandrerggruppa kan ha sammenheng med en sterk økning i innvandringen. Nyankomne innvandrere har, som vist tidligere, en høyere grad av overkvalifisering.

Figur 4a. Sammenlikning av overkvalifisering^{1,2} blant menn og kvinner, innvandrere fra Afrika, Asia, mv. 2007 – 2012

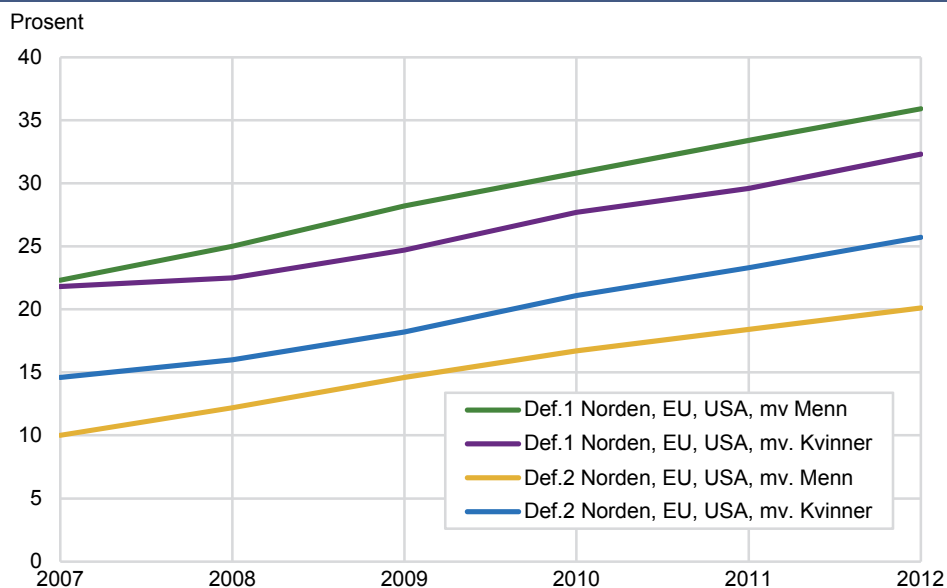

¹ Høyere utdanning (fra 1 års varighet) og yrker som ikke krever høyere utdanning

² Lang høyere utdanning (minst 4 års varighet) og yrker som ikke krever høyere utdanning.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 4b. Sammenlikning av overkvalifisering blant menn og kvinner, innvandrere fra Norden, EU, mv. 2007 – 2012

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Tabell 7 viser utviklingen i overkvalifisering fordelt på innvandringsalder. Det er store nivåforskjeller, men utviklingen er temmelig lik i gruppene. Det er som vist

tidligere større forskjeller i overkvalifisering etter innvandringsalder blant innvandrere fra Afrika, Asia mv. enn for samme grupper blant innvandrere fra Norden, EU, mv.

Flere delgrupper har en gunstig utvikling i perioden. For innvandrere fra Afrika, Asia mv. med lang høyere utdanning som innvandret etter fylte 25 år, gikk andelen overkvalifiserte ned fra over 38 prosent i 2007 til om lag 33 prosent i 2012.

Tabell 7. Overkvalifisering^{1,2} blant innvandrere etter landbakgrunn og innvandringsalder. 2007 – 2012

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
	Def.1					
Innvandrere						
I alt	34.7	35.0	35.3	36.1	36.7	38.0
Inntil 25 år	29.6	29.3	29.6	30.4	30.6	31.5
Over 25 år	37.8	38.4	38.5	39.1	39.9	41.4
Asia, Afrika, mv.						
I alt	49.9	48.6	46.5	45.1	43.8	43.4
Inntil 25 år	38.4	36.8	35.2	34.2	32.8	32.1
Over 25 år	57.6	56.5	54.1	52.4	51.3	51.1
Norden, EU, USA, mv.						
I alt	22.0	23.7	26.4	29.2	31.5	34.1
Inntil 25 år	21.3	21.9	24.1	26.8	28.6	30.9
Over 25 år	22.4	24.6	27.5	30.4	32.7	35.4
	Def.2					
Innvandrere						
I alt	20.0	20.7	21.3	22.3	23.0	24.5
Inntil 25 år	13.3	14.0	14.5	15.8	16.2	17.2
Over 25 år	22.7	23.2	23.9	24.7	25.5	27.1
Asia, Afrika, mv.						
I alt	31.4	30.5	29.0	28.0	27.0	27.3
Inntil 25 år	16.9	16.6	15.9	16.0	15.1	15.6
Over 25 år	38.5	37.4	35.5	34.0	33.1	33.4
Norden, EU, USA, mv.						
I alt	12.0	13.9	16.2	18.7	20.6	22.7
Inntil 25 år	10.0	11.6	13.2	15.6	17.3	18.8
Over 25 år	12.7	14.6	17.1	19.5	21.5	23.8

¹ Høyere utdanning (fra 1 års varighet) og yrker som ikke krever høyere utdanning.

² Lang høyere utdanning (minst 4 års varighet) og yrker som ikke krever høyere utdanning

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Utviklingen blant innvandrere fra Norden, EU mv. må sees i sammenheng med endringer i sammensetningen av gruppa. Dette blir nærmere belyst i neste kapittel, der vi ser på utviklingen på personnivå.

4. Endringer i overkvalifisering for den enkelte

I dette kapitlet ser vi på endringer på personnivå, en metode som har visse fordeler framfor å se på større uensartete grupper over tid. Som vi nevnte i forrige kapittel kan endringer i sammensetningen av en gruppe påvirke målingen av overkvalifisering.

4.1. Hvordan gikk det med dem som var overkvalifiserte i 2007?

Alle datakildene som brukes her, er knyttet til person og bruker samme identifikasjon. Det innebærer at vi kan koble sammen data om samme person fra flere tidspunkt. På den måten kan vi følge utviklingen mer detaljert enn bare forskjellene mellom grupper av ulike personer. Fordelen med dette er at tallene ikke blir påvirket av store endringer i sammensetningen av en gruppe.

Tabell 8 tar utgangspunkt i kun dem som var overkvalifiserte i 2007. Tallene viser andel som fortsatt var overkvalifisert i årene 2008 – 2012. Ut fra antagelsen om at

flere bytter jobb til yrker med høyere kompetansekrav enn omvendt, forventer vi at andelen skal synke fra år til år. Dette er også illustrert i figur 5.

Hovedfunn for dem som var overkvalifiserte i 2007:

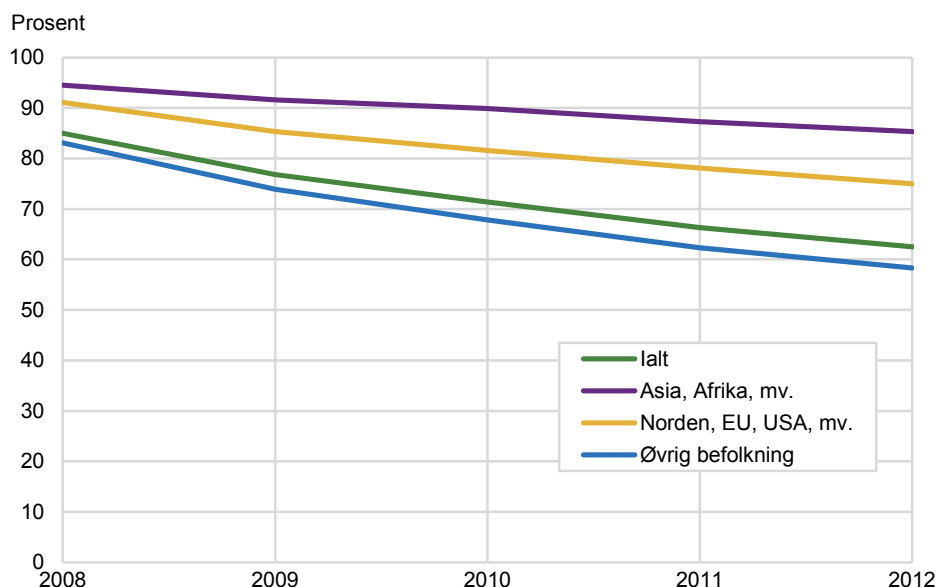
- Etter ett år var i alt 85 prosent fortsatt overkvalifisert.
- Blant innvandrere fra Afrika, Asia mv. var tilsvarende andel over 94 prosent.
- Etter fem år var 85 prosent av innvandrere fra Afrika, Asia mv. fortsatt overkvalifisert. Tilsvarende tall for ikke-innvandrere var 58 prosent.
- Innvandrere fra Norden, EU mv. viser om lag samme trend, men på et lavere nivå.

Tabell 8. Andel overkvalifiserte, av de som var overkvalifiserte i 2007. 2008 – 2012

	2008	2009	2010	2011	2012
I alt	85.0	76.8	71.4	66.3	62.5
Asia, Afrika, mv.	94.5	91.6	89.9	87.3	85.3
Norden, EU, USA, mv.	91.1	85.3	81.6	78.1	75.0
Øvrig befolkning	83.1	73.9	67.8	62.3	58.3

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 5. Andel overkvalifiserte, av de som var overkvalifiserte i 2007. 2008 – 2012

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Disse resultatene kan tolkes som at innvandrere i større grad blir ”hengende igjen” i overkvalifisering. Dette er i tråd med tidligere resultater (Villund 2010, side 23).

Man kan innvende at dette er en forholdsvis grov indikator anvendt på et uensartet datamateriale. Blant annet vil alderssammensetningen i gruppa og hvor i karriereløpet man befinner seg ha betydning for en slik analyse. Videre påvirkes den av mobiliteten på arbeidsmarkedet, altså hvor ofte folk faktisk skifter jobb. Vi kan anta det er variasjon mellom ulike grupper i hva slag jobber man kan påta seg og hvor langt man er villig til å flytte. Uansett årsak vil mindre mobilitet redusere sjansen for en bedre jobb.

På bakgrunn av de forholdene som er nevnt her, har vi også ønsket å studere en mer ensartet gruppe som vil gi mer generelle resultater. I neste avsnitt tar vi derfor utgangspunkt i en gruppe personer som fullførte høyere utdanning samtidig.

4.2. Oppfølging av en mer ensartet gruppe

I dette avsnittet viser vi resultater kun for personer som i år 2000 var i aldersgruppa 22 – 32 år og som fullførte en høyere utdanning i løpet av dette året. I tillegg til utdanningsdata har vi koblet på AA-registerdata for hver person fra hvert år i

perioden 2001 – 2012. På den måten kan vi finne ut når en person blir ansatt og i hvilket yrke, ved å følge hver enkelt over denne relativt lange perioden.

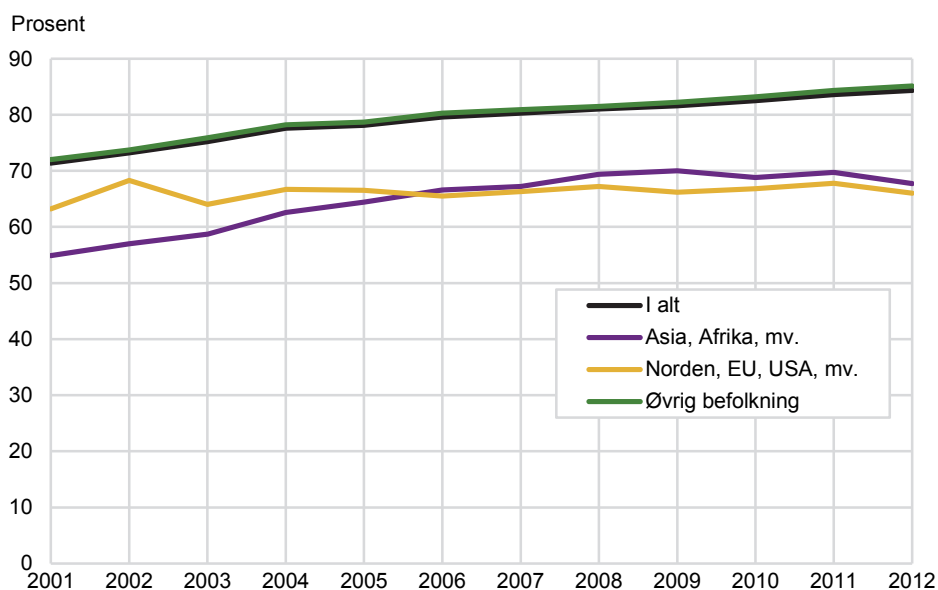
Andelen som er ansatt brukes som en indikator på arbeidsmarkedstilknytning, og graden av overkvalifisering måles på samme måte som i foregående tabeller. Utvalget utgjør noe over 28 000 personer, hvorav knapt 1 300 innvandrere. Det er altså en smalere, men mer ensartet gruppe, noe som gjør resultatene mer generelle.

Figur 6 viser andelen som er ansatt for hvert år. Det er ikke unaturlig at tiden det tar å komme i jobb, kan variere mellom personer, på grunn av for eksempel familiesituasjon eller det lokale arbeidsmarkedet. Ut fra dette forventer vi en stigende trend i årene etter endt utdanning når vi ser samlet på en gruppe.

Hovedresultatene for ansettelser i en gruppe personer 22 – 32 år som fullførte en høyere utdanning i løpet av år 2000:

- Totalt stiger andelen ansatte ganske jevnt, fra om lag 71 til 84 prosent i løpet av 12-årsperioden.
- For innvandrere fra Norden, EU mv. ligger nivået temmelig flatt oppunder 70 prosent.
- For innvandrere fra Afrika, Asia mv. ser vi en stigende trend, men på et lavere nivå enn for totalen. Etter hvert stagnerer trenden for denne gruppa, i motsetning til den generelle utviklingen. Ett år etter endt utdanning er om lag 55 prosent ansatt, etter 8 til 12 år er nær 70 prosent ansatt.

Figur 6. Andelen ansatte, av de som fullførte høyere utdanning 2000. Bosatte 22 – 32 år. 2001 – 2012

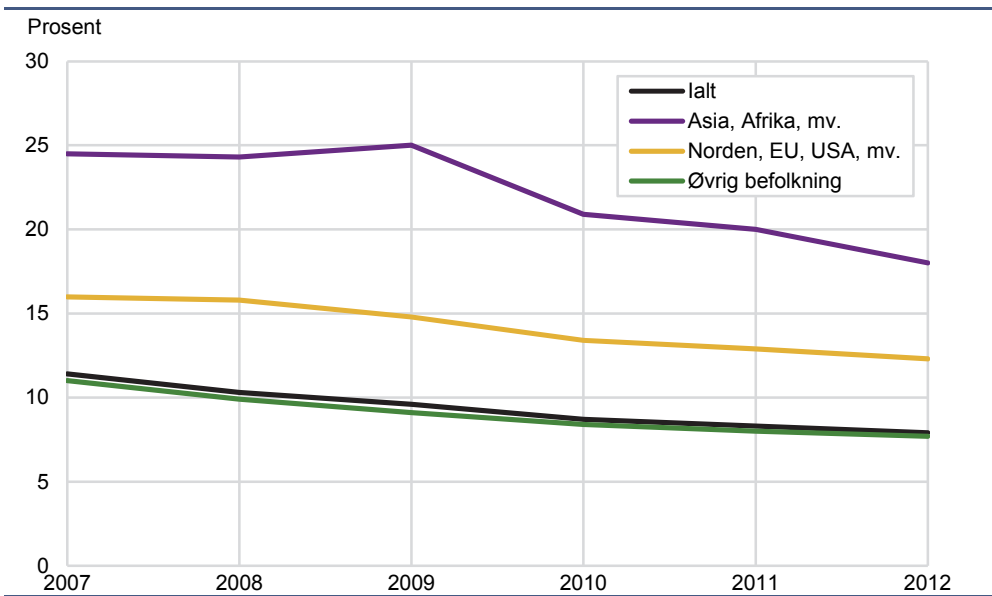

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Som nevnt i diskusjonen innledningsvis kan det være vanlig med en viss overkvalifisering i en overgangsperiode etter fullført utdanning. Figur 7 viser andelen overkvalifiserte i den samme gruppa for perioden 2007 – 2012, altså relativt lang tid etter at de var ferdig med utdanningen. Både totalt og blant innvandrere ser vi en synkende trend, altså mindre overkvalifisering fra 7 til 12 år etter fullført utdanning. Det skal bemerkes at det antagelig er en brattere trend i år 1 til 6, men vi har ikke sammenliknbare yrkesdata for denne gruppa.

Men det viktigste resultatet her er at innvandrere i større grad er overkvalifiserte enn en sammenliknbar gruppe andre høyt utdannede – selv relativt lang tid etter fullført utdanning. Tallene kan tyde på at innvandrere fra Afrika, Asia mv. har en litt brattere nedgang i perioden enn den generelle utviklingen, men selv etter 12 år har de over dobbelt så stor andel overkvalifiserte blant de ansatte.

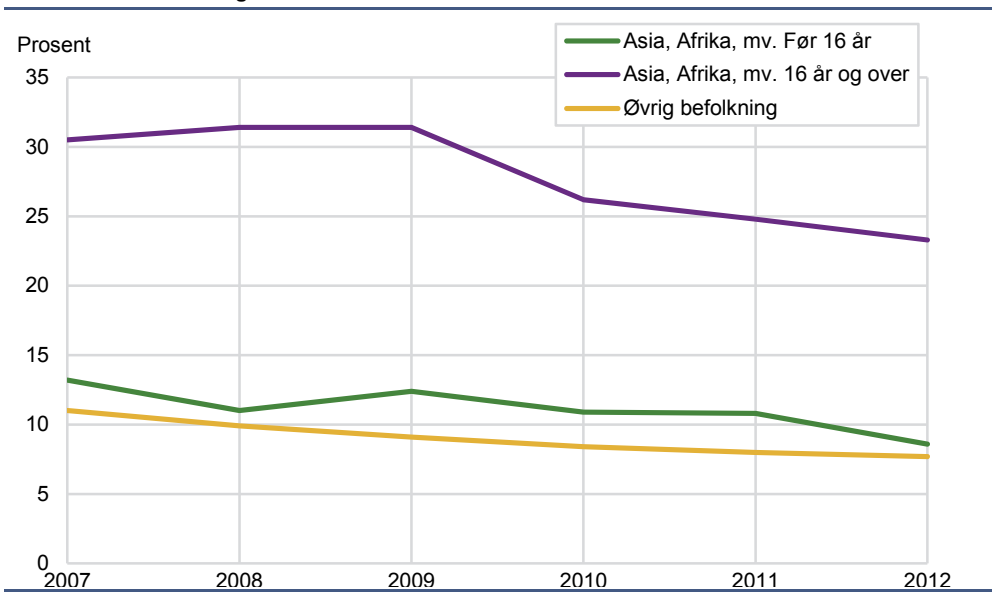
Figur 7. Andelen overkvalifiserte, av de som fullførte høyere utdanning 2000. Bosatte 22 – 32 år. 2007 – 2012.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Som også vist tidligere (tabell 5) har tidspunktet for innvandring mye å si for overkvalifisering. Figur 7b illustrerer dette tydelig også i panelutvalget. Blant innvandrere fra Afrika, Asia, mv. som fullførte utdanningen i 2000, har de som innvandret etter fylte 16 år, betydelig høyere overkvalifiseringsandel enn de som innvandret som barn.

Figur 7b. Andelen overkvalifiserte etter innvandringsalder, av de som fullførte høyere utdanning 2000. Bosatte 22 – 32 år. 2007 – 2012. Prosent.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

I praksis vil de aller fleste som innvandret som voksne ha fullført utdanningen i utlandet. Blant dem som innvandret som barn, vil de fleste ha gått på skole i Norge, i hvert fall i en del år. Dette har sannsynligvis mye å si for språkutvikling, sosiale nettverk og andre faktorer som har betydning for arbeidsmarkedstilknytningen. I tillegg kommer spørsmålet om relevans av utenlandsk utdanning for det norske arbeidsmarkedet. For enkelte fag (jfr. avsnitt 2.2 side 12) er det rimelig å anta at utenlandsk utdanning er mindre relevant, selv om den er på samme nivå.

Sammensetning av en gruppe innvandrere i en bestemt periode er ikke jevnt fordelt etter land, enten den nå er avgrenset etter utdanningstidspunkt eller innvandrings-

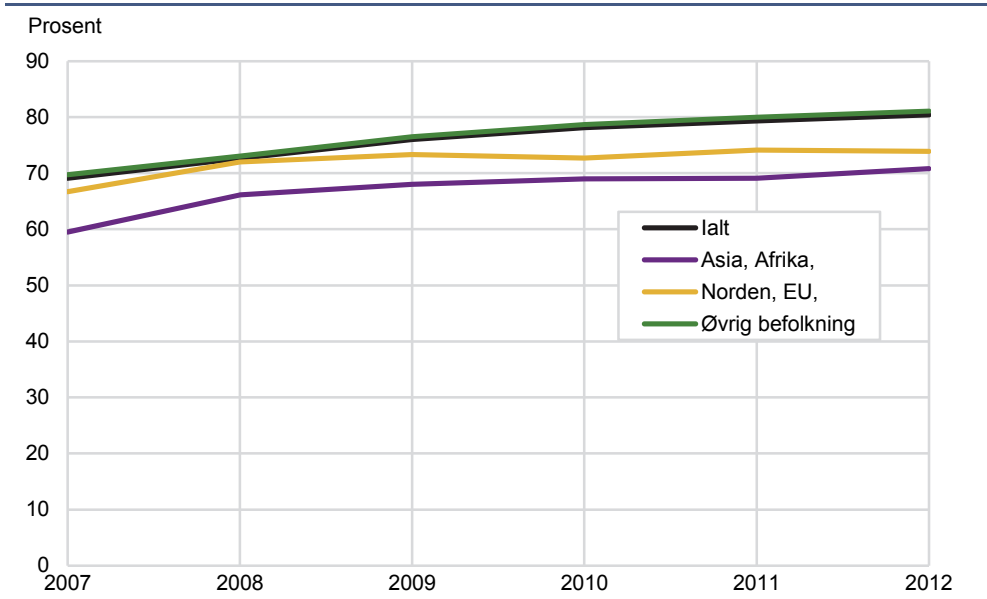
alder. Dette har sammenheng med «bølger» av innvandring fra ulike land til ulike perioder. I dette spesielle utvalget (fullførte høyere utdanning 2000 blant bosatte 22 – 32 år) er det derfor forskjeller i fordeling etter landbakgrunn. Innvandrere fra Pakistan, Tyrkia, Irak, Storbritannia og Somalia har lavere andel i panelet enn blant bosatte i alt, mens innvandrere fra Russland, Vietnam, Sverige, Tyskland og Bosnia-Hercegovina har høyere. Innenfor panelet har innvandrere fra Sverige, Tyskland, Russland, Finland og Irak i større grad innvandret som voksne, mens innvandrere fra Vietnam, Pakistan, India, Polen og Chile i større grad har innvandret som barn.⁴

4.3. Overkvalifisering i de første årene etter fullført utdanning

I forrige avsnitt tok vi utgangspunkt i data så langt bakover som mulig, for å se på andelen ansatte over en lang periode. For å studere overkvalifisering nærmere, tar vi utgangspunkt i samme aldersgruppe som fullførte utdanningen i 2006. Siden vi har sammenliknbare yrkesdata fra 2007, kan vi da måle overkvalifisering allerede i de første årene etter fullført utdanning.

Først undersøker vi ansattandelene i denne gruppa, figur 8 tilsvarende figur 6. Av dem som fullførte høyere utdanning i 2006 i aldersgruppa 22 – 32 år, ser vi en liknende utvikling med stigende ansattandeler i alle grupper, men innvandrere fra Afrika, Asia mv. ligger om lag 10 prosentpoeng lavere i hele perioden. Innvandrere fra Norden, EU, mv. ligger ganske likt med den generelle utviklingen til å begynne med, men utviklingen flater ut slik at spriket øker de siste årene.

Figur 8. Andelen ansatte, av de som fullførte høyere utdanning 2006. Bosatte 22 – 32 år. 2007 – 2012

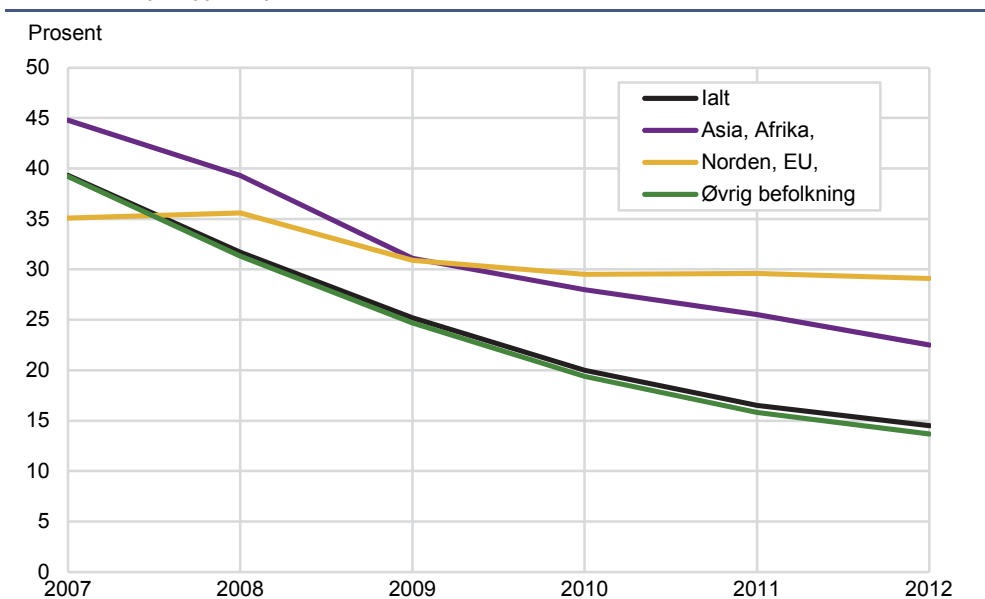
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 9 viser overkvalifisering i samme gruppe, tilsvarende figur 7. Forskjellen er at vi her måler overkvalifiseringen snarere etter avsluttet utdanning (1 – 6 år mot 7 – 12 år). Resultatene viser som forventet en brattere reduksjon av overkvalifisering i de første årene. Men som vist tidligere starter innvandrere fra Afrika, Asia mv. med høyere overkvalifiseringsandel, og forskjellen ser ut til å øke i løpet av de seks årene.

⁴ Vedleggstabell C

Blant innvandrere fra Norden, EU mv. ser det ut til å være en gunstigere utvikling blant dem som fullførte i 2001 enn i 2006, noe som kan ha sammenheng med sammensetningen av gruppene som har fullført utdanning samme år.

Figur 9. Andelen overkvalifiserte, av de som fullførte høyere utdanning 2006. Bosatte 22–32 år. 2007 – 2012

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

4.4. Kommentarer og forslag til videre studier

Vi har undersøkt utviklingen både ved å sammenlikne grupper og ved å koble data for samme personer over flere år. Resultatene vi har funnet, tyder på at innvandrere opplever større grad av overkvalifisering og mer langvarig overkvalifisering enn høyt utdannede generelt.

Variasjonene i overkvalifisering etter botid og innvandringsalder indikerer at det skjer en viss integrering på arbeidsmarkedet, for eksempel ved at overkvalifisering synker med økende botid. I hvilket land utdanningen ble tatt, og når i livet innvandringen skjedde, ser ut til å ha stor betydning, men dette er faktorer som ikke kan påvirkes direkte med tiltak i ettertid.

Ut fra det vi har undersøkt om overkvalifisering, og sett i sammenheng med tall for sysselsetting og arbeidsledighet, ser det ut til å ta relativt lang tid for noen grupper å oppnå samme arbeidsmarkedstilknytning som befolkningen for øvrig.

I denne rapporten har vi bare sett på kjennemerker og faktorer hos de ansatte. Når det gjelder arbeidsgiversiden, kan vi henvise til nylige studier av innvandrerandeler i bedrifter (Hørgen 2011 og 2012). Det er til dels stor variasjon i innvandrerandeler mellom bedrifter, og det kan være grunn til å se på årsakene til dette i sammenheng med overkvalifisering.

En kan alltid ønske seg videre studier, men de fleste vil være avhengig av å innhente andre data i tillegg til dem som var tilgjengelig for dette prosjektet. Eksempler på problemstillinger fra ulike perspektiver:

- Hvor effektive/rasjonelle er jobbsøknings- og ansettelsesprosessene, hvilke faktorer påvirker valgene til henholdsvis dem som søker jobb og dem som ansetter.
- Nærmere om årsakene til overkvalifisering; hva ligger bak valg av utdanning og yrke.
- Vurdere effekten av ulike tiltak, som for eksempel introduksjonsordninger, språkopplæring, trygdeordninger, arbeidsmarkedstiltak.

- Undersøke virkningene av overkvalifisering på inntekt, karrieremuligheter, levekår, også i sammenheng med virkninger for resten av husholdningen.
- Sette overkvalifisering i sammenheng med andre sider ved arbeidsmarkedstilknytningen som for eksempel arbeidsledighet, deltidsarbeid, korttidsarbeid.

5. Oppsummering av resultater

Statistisk sentralbyrå har gjennomført et prosjekt for å beskrive omfanget, fordelingen og utviklingen av overkvalifisering blant innvandrere med høyere utdanning. Hovedvekten ble lagt på en beskrivelse av tilstanden i 2012 og utviklingen i perioden 2007 – 2012.

Vi har definert overkvalifiserte som personer med fullført høyskole- eller universitetsutdanning og ansettelse i yrker som ikke krever høyere utdanning. Man kan si at dette er et mål på formell overkvalifisering. Det er selvsagt flere forhold enn utdanningen som bestemmer hvilken jobb man får, f.eks. språkferdigheter og kompetanse opparbeidet gjennom yrkeserfaring.

I de fleste tabellene er innvandrerne inndelt i to hovedgrupper etter landbakgrunn. Dette følger den vanlige todelingen i SSBs statistikker hvor den ene er innvandrere med bakgrunn fra Afrika, Asia etc. mens den andre har bakgrunn fra EU, Nord-Amerika etc. I denne todelingen har den første landgruppen et stort innslag av flyktninger og deres familier, mens den andre har et stort innslag av arbeidsinnvandrere og deres familier. Man vil forvente at overkvalifisering blant høyt utdannede er av mindre omfang blant arbeidsinnvandrere (Villund 2010). En god del arbeidsinnvandrere vil for eksempel allerede ha fått en relevant jobb, eller har gode utsikter for dette, før de innvandrer til Norge.

Når vi likevel ikke har gjort analysen basert på om man er arbeidsinnvandrer eller flyktning så skyldes det flere forhold. For det første har vi ikke denne informasjon om alle innvandrere. For det andre er todelingen etter landbakgrunn brukt i mange statistikker fra SSB, og det er derfor av interesse også å vite hvordan overkvalifiseringen fordeler seg på disse to hovedgruppene. For det tredje må vi unngå altfor små grupperinger når vi skal tolke prosentvise fordelinger. Fordelinger av både utdanninger og landbakgrunn gir oss grupper av beskjeden størrelse. Det er derfor nødvendig med noen sammenslåinger når vi forsøker å lage homogene grupper med hensyn til for eksempel innvandringsalder eller utdanningskull.

Når man deler alle innvandrerne i bare to grupper, kan det imidlertid bli stor variasjon innenfor hver gruppe. Dette begrenser hvor mye man kan generalisere fra resultatene på gruppenivået til å mene at dette gjelder alle innvandrerne innen hver gruppe. Det bør vurderes videre undersøkelser med lignende analyser som her, men som viser spredningen i overkvalifisering innen de to hovedgruppene av land. Det har det ikke vært rom for innenfor rammene for dette prosjektet. Noen resultater om enkeltland er publisert i tidligere rapporter (Villund 2008).

Analysen er hovedsakelig delt i tre. Vi ser først på overkvalifiseringen i 2012 for alle innvandrere og befolkningen generelt og utviklingen siden 2007. Deretter kommer to deler hvor vi følger en gruppe av samme personer over tid. I den første ser vi på dem som var overkvalifisert i 2007 og ser hvordan det har gått med disse personene fram til 2012. I den andre analysen tar vi utgangspunkt i personer 22 – 32 år som fullførte en høyere utdanning i henholdsvis 2000 og 2006 og ser hvordan det gikk med disse over tid.

Tallene refererer seg til overkvalifisering blant dem som har høyere utdanning (minst 1 års universitets- eller høyskoleutdanning). I tillegg gir vi gir tall for dem med lengre høyere utdanning (over 4 års universitets- eller høyskoleutdanning).

5.1. Overkvalifisering i 2012

15 prosent var overkvalifiserte i alt. Det svarer til 94 000 personer, av disse 28 000 innvandrere. Blant innvandrere fra Afrika, Asia mv. var andelen overkvalifiserte 43 prosent. Fra EU, Nord-Amerika mv. var den 34 prosent, mens den var for befolkningen ellers var 11 prosent. Innvandrere fra Afrika, Asia mv. har større andel overkvalifiserte i alle aldersgrupper. Generelt synker overkvalifiseringen med økende alder, mens for innvandrere fra Afrika, Asia, mv. er forholdet omvendt, noe som har sammenheng med bosettingsalder og botid. Det skyldes at det blant yngre er en større andel med utdanning fra Norge og dermed også gjennomgående med bedre norskkunnskaper. Begge forhold bidrar til lavere andel overkvalifiserte. Det er ikke så klar sammenheng mellom overkvalifisering og bosted, men det ser ut til at overkvalifisering er noe mer utbredt i mindre kommuner, særlig for innvandrere.

Blant dem med lang høyere utdanning (minst 4 års varighet):

- Nærmere 8 prosent totalt er overkvalifisert, opp mot 13 000 personer, hvorav 7 000 innvandrere.
- Blant innvandrere fra Afrika, Asia mv. er andelen over 27 prosent, bortimot 3 000 personer. For innvandrere, fra EU, Nord-Amerika mv. var andelen overkvalifiserte 23 prosent, mens den var 4,5 prosent for befolkningen ellers.

Hovedresultatene for botid:

- Overkvalifisering synker med økende botid, i alle aldersgrupper og for begge innvandreregruppene.
- Men selv etter lang botid har innvandrere en klart høyere grad av overkvalifisering enn befolkningen ellers. Blant dem med rundt ti års botid (se tabell 4) var andelen 46 prosent for innvandrere fra Asia, Afrika mv., mens den var 23 prosent for innvandrere fra EU, Nord-Amerika mv. For befolkningen ellers var den 15 prosent.

Utvikling over tid:

- I perioden 2007 – 2012 har innvandrere fra Afrika, Asia mv. en noe synkende andel overkvalifiserte, fra 50 prosent i 2007 til 43 prosent i 2012. For innvandrere fra Norden, EU mv. har det derimot vært en jevnt økende trend fra 22 prosent i 2007 til 34 prosent i 2012. Siden den sistnevnte innvandreregruppen utgjør flere høyt utdannede ansatte, blir trenden for innvandrere totalt svakt økende (fra 35 til 38 prosent i samme periode).
- Blant høyt utdannede i befolkningen ellers viser resultatene et lavere og temmelig stabilt nivå. Dette gjelder altså for en periode med klare omslag i økonomien og på arbeidsmarkedet, med oppgang i arbeidsledigheten etter finanskrisen i 2009 etter flere år med nedgang. Men utviklingen viser ikke noen «knekk» i overkvalifiseringen som kan knyttes til dette omslaget.
- Utviklingstrekkene er temmelig like som for dem med høyere utdanning totalt i samme periode.

5.2. Vi har også fulgt grupper av de samme ansatte over flere år

Utviklingen for dem som var overkvalifiserte i 2007:

- Etter ett år var i alt 85 prosent fortsatt overkvalifisert.
- Blant innvandrere fra Afrika, Asia mv. var tilsvarende andel over 94 prosent, mens den for innvandrere fra EU, Nord-Amerika mv. var 91 prosent.
- Etter fem år var 85 prosent av innvandrere fra Afrika, Asia mv. fortsatt overkvalifiserte. For innvandrere fra EU, Nord-Amerika mv. var andelen 75 prosent, mens tilsvarende tall for befolkningen ellers var 58 prosent.

5.3. Utviklingen for personer 22 – 32 år som fullførte en høyere utdanning i år 2000

Vi ser først på hvor mange som i det hele tatt kom i lønnet arbeid⁵ og deretter på andelen overkvalifiserte i perioden 2007 til 2012:

- For gruppa som helhet stiger andelen ansatte ganske jevnt, fra om lag 71 til 84 prosent i løpet av 12 årsperioden.
- For innvandrere fra Norden, EU mv. ligger nivået temmelig flatt oppunder 70 prosent.
- For innvandrere fra Afrika, Asia mv. ser vi en stigende trend fra 55 prosent i 2001 til 69 prosent i 2008. Deretter stagnerer trenden for denne gruppa, i motsetning til utviklingen for befolkningen ellers, hvor andelen ansatte stiger fra 72 prosent i 2001 til 85 prosent i 2012.

Overkvalifisering i den samme gruppa for perioden 2007 – 2012:

- Både totalt og blant innvandrere ser vi en synkende trend, altså mindre overkvalifisering, fra 7 til 12 år etter fullført utdanning. Det skal bemerkes at det antagelig er en brattere nedgang de første 6 årene, men for denne perioden mangler det sammenliknbare yrkesdata.
- Overkvalifisering i gruppa blant innvandrere fra Afrika, Asia mv. gikk fra om lag 25 prosent i 2007 til 18 prosent i 2012. For innvandrere fra Norden, EU mv. var de tilsvarende tallene 16 til 12 prosent, og for befolkningen for øvrig 11 til 7,7 prosent.
- Hovedresultatet her er at innvandrere i større grad er overkvalifiserte også når vi måler i en mer sammenliknbar gruppe andre høyt utdannede. Tallene kan tyde på at innvandrere fra Afrika, Asia mv. har en litt brattere nedgang i perioden enn den generelle utviklingen, men andelen overkvalifiserte selv etter 12 år er over dobbelt så stor som for totalen.

5.4. Utviklingen for personer 22 – 32 år som fullførte en høyere utdanning i 2006

Vi ser først på andelen i arbeid og deretter på andelen overkvalifiserte i perioden 2007 til 2012.

- Av dem som fullførte høyere utdanning 2006 i aldersgruppa 22 – 32 år, ser vi en liknende utvikling som for 2000-kullet, med stigende andel ansatte i alle grupper.
- I alt stiger andelen ansatte fra 70 til 80 prosent i perioden.
- Men innvandrere fra Afrika, Asia mv. ligger om lag 10 prosentpoeng lavere enn totalen i hele perioden. Innvandrere fra Norden, EU mv. ligger ganske likt med den generelle utviklingen til å begynne med, men utviklingen flater ut. Det gjør at forskjellen fra totalen øker de siste årene (fra 2-3 prosentpoeng til over 6 prosentpoeng).
- Resultatene viser som forventet en brattere reduksjon i andelen overkvalifiserte i de første årene etter fullført utdanning. Men som vist tidligere starter innvandrere fra Afrika, Asia mv. med høyere overkvalifiseringsandel, og forskjellen ser ut til å øke i løpet av de seks årene fram til 2012.
- Blant innvandrere fra Norden, EU mv. ser det ut til å være en gunstigere utvikling blant dem som fullførte i 2001 enn i 2006, noe som trolig har sammenheng med endringer i sammensetningen av denne gruppa. I senere år har det vært økende arbeidsinnvandring og endringer i hvilke land det kommer flest innvandrere fra.

⁵ Målt ved jobber i AA-registeret, her er selvstendig næringsdrivende og en del småjobber ikke med.

Referanser

Aukrust Inge, Per Svein Aurdal, Magne Bråthen og Tonje Køber (2010): Registerbasert sysselsettingsstatistikk. Notater 2010/8, Statistisk sentralbyrå.

Horgen Erik Herstad (2011): Utvikling av statistikk om innvandrerandeler i bedrifter. Notater 11/2011, Statistisk sentralbyrå.

Horgen Erik Herstad (2012): *Innvandrerandeler blant ansatte i bedrifter*. Rapporter 2012/05, Statistisk sentralbyrå.

Steinkellner Alice og Anne Marie Rustad Holseter (2013): *Befolkningens utdanningsnivå, etter spørreundersøkelsen om utdanning fullført i utlandet*. Rapporter 2013/24, Statistisk sentralbyrå.

Villund Ole (2008): *Overkvalifisering blant innvandrere – En registerbasert undersøkelse for perioden 2007-2009*. Rapporter 2008/37, Statistisk sentralbyrå.

Villund Ole (2010): *Riktig yrke etter utdanning? – En registerbasert undersøkelse om kompetanse og arbeidsoppgaver hos ansatte med innvandrerbakgrunn*. Rapporter 2010/28, Statistisk sentralbyrå.

Vedlegg A: Tallgrunnlag for figurene

For disse tabellene korresponderer tabellnummer med figurnummer i rapporten.

Tabell 1. Registrerte arbeidsledige. Bosatte 16-74 år. 2002-2013. Prosent av bosatte

	I alt	Øvrig befolkning	Innvandrere		
			I alt	Norden, EU, mv.	Asia, Afrika, mv.
2002K1	2.2	2	5.1	2.5	6.5
2002K2	2.1	1.9	5	2.4	6.4
2002K3	2.6	2.3	5.8	2.7	7.5
2002K4	2.4	2.2	5.4	2.7	6.8
2003K1	2.8	2.6	6.2	3.3	7.6
2003K2	2.7	2.4	6.2	3.2	7.6
2003K3	3.1	2.8	7	3.6	8.6
2003K4	2.7	2.4	6	3.3	7.3
2004K1	2.9	2.7	6.5	3.5	7.9
2004K2	2.6	2.3	6.1	3.2	7.8
2004K3	3	2.7	6.8	3.4	8.7
2004K4	2.5	2.3	5.8	3.1	7.3
2005K1	2.7	2.4	6.2	3.4	7.8
2005K2	2.4	2.1	5.6	2.8	7.1
2005K3	2.7	2.3	6.1	3	7.8
2005K4	2.2	1.9	5.1	2.5	6.6
2006K1	2.1	1.9	5.1	2.5	6.5
2006K2	1.8	1.6	4.6	2	5.9
2006K3	2	1.7	4.8	2.1	6.3
2006K4	1.5	1.3	3.7	1.6	5
2007K1	1.5	1.3	3.8	1.7	5
2007K2	1.2	1	3.2	1.4	4.3
2007K3	1.4	1.2	3.6	1.5	4.8
2007K4	1.1	1	2.8	1.2	3.8
2008K1	1.2	1	2.9	1.4	3.9
2008K2	1.1	0.9	2.6	1.3	3.5
2008K3	1.3	1.1	3.1	1.5	4.2
2008K4	1.3	1.1	3.1	2	3.9
2009K1	1.9	1.6	4.4	3.8	4.8
2009K2	1.9	1.6	4.5	3.9	5
2009K3	2.1	1.8	5	4	5.8
2009K4	1.8	1.5	4.4	3.8	4.9
2010K1	2.2	1.8	5.2	5	5.4
2010K2	1.9	1.6	4.8	4.4	5.2
2010K3	2.1	1.7	5.2	4.3	5.9
2010K4	1.9	1.5	4.7	4.1	5.2
2011K1	2.1	1.7	5.1	4.8	5.4
2011K2	1.8	1.4	4.3	3.6	4.9
2011K3	1.9	1.5	4.7	3.5	5.6
2011K4	1.7	1.3	4	3.1	4.8
2012K1	1.9	1.4	4.5	3.8	5
2012K2	1.6	1.3	4	3.2	4.7
2012K3	1.8	1.4	4.3	3.2	5.3
2012K4	1.6	1.2	4	3.2	4.7
2013K1	1.8	1.4	4.5	4.1	5
2013K2	1.7	1.3	4.3	3.8	4.8

Tabell 2. Innvandringer etter innvandringsgrunn 1990-2012. Antall

	Arbeid	Familie	Flukt	Utdanning	Ukjent	Andre
1990	1 027	4 567	4 278	975	0	208
1991	1 050	4 389	4 509	1 057	0	84
1992	1 152	4 896	4 997	1 138	0	51
1993	1 140	4 767	9 613	1 210	0	43
1994	1 215	4 242	4 596	1 225	0	70
1995	1 427	4 335	3 085	1 296	0	79
1996	1 487	4 621	1 988	1 485	0	94
1997	1 858	5 870	2 135	1 574	0	104
1998	2 508	6 777	3 137	1 834	0	103
1999	2 076	7 477	10 634	1 953	0	97
2000	1 997	7 607	7 143	2 131	0	86
2001	2 376	8 385	4 270	2 237	0	97
2002	2 706	12 839	4 492	2 526	0	110
2003	2 379	9 215	5 509	2 605	0	87
2004	4 063	9 229	5 071	2 759	0	96
2005	6 433	10 426	3 920	3 034	0	97
2006	11 778	11 253	3 132	3 237	0	104
2007	21 377	13 670	5 223	3 875	0	108
2008	23 205	16 760	4 274	4 052	0	119
2009	16 278	13 911	6 179	4 083	3 190	121
2010	23 690	14 847	6 172	5 270	149	123
2011	26 712	16 200	5 221	5 812	0	374
2012	25 528	18 086	7 094	5 426	0	458

Tabell 3. Overkvalifisering etter innvandringsstatus og landbakgrunn 2007 – 2012. Prosent

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
	Def.1					
I alt	14.3	14.2	14.1	14.1	14.1	14.5
Asia, Afrika, mv.	49.9	48.6	46.5	45.1	43.8	43.4
Norden, EU, USA, mv.	22.0	23.7	26.4	29.2	31.5	34.1
Øvrig befolkning	12.6	12.3	11.9	11.6	11.4	11.4
Innvandrere	34.7	35.0	35.3	36.1	36.7	38.0
	Def.2					
I alt	6.9	7.0	7.1	7.3	7.4	7.8
Asia, Afrika, mv.	31.4	30.5	29.0	28.0	27.0	27.3
Norden, EU, USA, mv.	12.0	13.9	16.2	18.7	20.6	22.7
Øvrig befolkning	5.2	5.1	4.9	4.6	4.5	4.5
Innvandrere	20.0	20.7	21.3	22.3	23.0	24.5

Tabell 4. Overkvalifisering etter innvandringsstatus og landbakgrunn, og kjønn. 2007 – 2012. Prosent

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
	Def.1					
I alt						
Menn	13.7	13.6	13.5	13.5	13.6	13.9
Kvinner	14.8	14.7	14.6	14.5	14.6	14.9
Asia, Afrika, mv.						
Menn	51.9	50.3	47.3	44.9	43.2	41.9
Kvinner	47.9	47.0	45.7	45.4	44.4	44.7
Norden, EU, USA, mv.						
Menn	22.3	25.0	28.2	30.8	33.4	35.9
Kvinner	21.8	22.5	24.7	27.7	29.6	32.3
Øvrig befolkning						
Menn	11.7	11.4	11.0	10.7	10.5	10.5
Kvinner	13.3	13.0	12.7	12.4	12.2	12.1
	Def.2					
I alt						
Menn	5.7	5.8	5.8	5.9	6.1	6.4
Kvinner	9.2	9.1	9.1	9.4	9.5	9.9
Asia, Afrika, mv.						
Menn	28.3	27.3	24.9	23.6	22.7	22.6
Kvinner	35.3	34.3	33.8	33.2	31.8	32.5
Norden, EU, USA, mv.						
Menn	10.0	12.2	14.6	16.7	18.4	20.1
Kvinner	14.6	16.0	18.2	21.1	23.3	25.7
Øvrig befolkning						
Menn	4.4	4.3	4.1	3.9	3.8	3.7
Kvinner	6.9	6.6	6.2	5.9	5.7	5.6

Tabell 6. Ansattandel¹ etter fødeland. Paneldata av høyt utdannede fullført år 2000. Registerdata. Prosent

	I alt	Asia, Afrika, mv.	Norden, EU, USA, mv.	Øvrig befolkning
2001	71.4	54.9	63.2	72.0
2002	73.2	57.0	68.3	73.7
2003	75.2	58.7	64.0	75.9
2004	77.6	62.6	66.7	78.2
2005	78.1	64.4	66.5	78.7
2006	79.6	66.6	65.5	80.3
2007	80.3	67.2	66.3	80.9
2008	81.0	69.4	67.2	81.5
2009	81.6	70.0	66.2	82.2
2010	82.5	68.8	66.8	83.2
2011	83.6	69.7	67.8	84.3
2012	84.3	67.7	66.0	85.1

¹ Registrert i AA-registeret.

Tabell 7. Overkvalifisering¹ etter fødeland. Paneldata: høyt utdannede fullført år 2000. Registerdata. Prosent

	I alt	Asia, Afrika, mv.	Norden, EU, USA, mv.	Øvrig befolkning
2007	11.4	24.5	16.0	11.0
2008	10.3	24.3	15.8	9.9
2009	9.6	25.0	14.8	9.1
2010	8.7	20.9	13.4	8.4
2011	8.3	20.0	12.9	8.0
2012	7.9	18.0	12.3	7.7

¹ «Definisjon 1»: Høyere utdanning og ansatt i yrke som ikke krever høyere utdanning.

Tabell 7b. Overkvalifisering, etter fødeland og alder ved innvandrin. Paneldata: høyt utdannede fullført år 2000. Registerdata. Prosent.

		2007	2008	2009	2010	2011	2012
I alt		11.4	10.3	9.6	8.7	8.3	7.9
Asia, Afrika, mv.	I alt	24.5	24.3	25.0	20.9	20.0	18.0
Asia, Afrika, mv.	Før 16 år	13.2	11.0	12.4	10.9	10.8	8.6
Asia, Afrika, mv.	16 år og over ...	30.5	31.4	31.4	26.2	24.8	23.3
Norden, EU, USA, mv.	I alt	16.0	15.8	14.8	13.4	12.9	12.3
Norden, EU, USA, mv.	Før 16 år	14.0	11.4	13.5	16.6	13.0	12.9
Norden, EU, USA, mv.	16 år og over ...	16.4	16.7	15.1	12.8	12.9	12.1
Øvrig befolkning		11.0	9.9	9.1	8.4	8.0	7.7

Vedlegg B: Dokumentasjonstabeller

Disse tabellene er ment som bakgrunnsinformasjon om arbeidsmarkedet og dokumentasjon om datagrunnlaget.

Tabell B1. Sysselsetting blant innvandrere etter landbakgrunn¹. 2012. Prosent

Land	I alt	Menn	Kvinner
Afghanistan	46.8	55.8	31.7
Bosnia-Hercegovina	66.0	66.9	65.1
Chile	67.0	70.3	63.2
Danmark	70.7	74.8	65.8
Eritrea	40.0	42.7	36.9
Filippinene	60.1	69.5	58.2
Finland	67.5	63.3	70.2
India	66.6	75.9	54.8
Irak	42.4	49.1	33.6
Iran	54.9	58.0	51.2
Island	73.9	77.2	70.0
Kina	58.9	63.1	55.9
Kosovo	58.7	62.9	53.7
Latvia	69.4	71.9	65.8
Litauen	72.9	75.6	68.5
Nederland	73.6	78.2	67.5
Pakistan	48.0	63.2	31.4
Polen	73.8	77.9	65.0
Romania	75.3	80.8	69.0
Russland	60.5	59.8	60.9
Somalia	27.9	34.1	20.8
Sri Lanka	69.6	75.7	62.7
Storbritannia	69.9	75.2	58.8
Sverige	80.5	81.4	79.6
Thailand	62.6	51.6	64.1
Tyrkia	52.4	60.6	41.6
Tyskland	72.3	75.3	68.7
USA	63.7	69.7	58.0
Vietnam	63.0	67.1	59.5

¹ Grupper med over 5000 bosatte 15–74 år 2012.

Tabell B2. Andel etter landbakgrunn, innvandrere i befolkningen og panelutvalget¹. Prosent

	Befolkning	Panel	Forskjell
Pakistan	5.5	2.7	-2.9
Tyrkia	3.1	0.7	-2.4
Irak	4.0	1.6	-2.4
Storbritannia	4.2	1.8	-2.4
Somalia	2.9	0.8	-2.1
Kosovo	2.6	0.5	-2.1
Filippinene	2.2	0.7	-1.5
USA	2.8	1.5	-1.3
Sri Lanka	3.0	1.8	-1.2
Russland	1.6	6.2	4.6
Vietnam	4.6	8.2	3.6
Sverige	8.9	11.5	2.6
Tyskland	3.7	6.3	2.6
Bosnia-Hercegovina	4.6	6.2	1.6
Finland	2.6	3.8	1.3
Kina	1.3	2.3	1.0
Litauen	0.2	1.1	0.9
Polen	2.4	3.3	0.9

¹ Utvalgte land, med størst forskjell i fordeling.

Tabell B3. Andel etter landbakgrunn og alder ved innvandring, panelutvalget¹. Prosent

	før 16 år	16 år og over
Sverige	5.5	13.5
Tyskland	1.3	7.9
Russland	1.6	7.7
Finland	0.6	4.9
Irak	0.3	2.1
Vietnam	28.1	1.9
Pakistan	8.7	0.7
India	3.9	1.3
Polen	5.2	2.7
Chile	2.9	0.7

¹ Utvalgte land, med størst forskjell i fordeling

Vedlegg C: Klassifiseringer

Klassifisering av utdanning

Link til dokumentasjon av kodelister:

http://www.ssb.no/a/publikasjoner/pdf/nos_c617/nos_c617.pdf

Høyere utdanning regnes som koder fra og med 6000 til og med 8999.

Lang høyere utdanning regnes som koder fra og med 7000 til og med 8999.

Klassifisering av yrke

Link til dokumentasjon av kodelister:

http://www.ssb.no/a/publikasjoner/pdf/nos_c521/nos_c521.pdf

Yrker som ikke krever høyere utdanning regnes som koder fra og med 4000 til og med 9999.

Klassifisering av utenlandsk bakgrunn

Oversikten viser klassifiseringene av utenlandsk bakgrunn. I denne rapporten skiller vi mellom gruppe B (innvandrere) og alle andre («øvrig befolkning»)

	1994	2003	2008
A	Personer uten innvandringsbakgrunn	Personer uten innvandringsbakgrunn	Født i Norge med to norskfødte foreldre
B	Førstegenerasjonsinnvandrere uten norsk bakgrunn	Førstegenerasjonsinnvandrere uten norsk bakgrunn	Innvandrere
C	Personer født i Norge av to utenlandsfødte foreldre	Personer født i Norge med to utenlandsfødte foreldre	Norskfødte med innvandrerforeldre
E	Utenlandsfødte med én utenlandsfødt forelder	Utenlandsfødte med én utenlandsfødt forelder	Utenlandsfødte med én norskfødt forelder
F	Født i Norge med én utenlandsfødt forelder	Født i Norge med én utenlandsfødt forelder	Norskfødte med én utenlandsfødt forelder
G	Født i utlandet av norskfødte foreldre	Født i utlandet av norskfødte foreldre	Utenlandsfødte med to norskfødte foreldre
D	Utenlandsadopterte		

Figurregister

1.	Registrerte arbeidsledige, etter fødeland. Bosatte 16-74 år. 2002-2013	9
2.	Innvandrere, etter innvandringsgrunn 1990-2012.....	9
3a.	Overkvalifisering etter innvandringsstatus og landbakgrunn 2007 – 2012	16
3b.	Overkvalifisering etter innvandringsstatus og landbakgrunn 2007 – 2012	16
4a.	Sammenlikning av overkvalifisering blant menn og kvinner, innvandrere fra Afrika, Asia, mv. 2007 – 2012.....	17
4b.	Sammenlikning av overkvalifisering blant menn og kvinner, innvandrere fra Norden, EU, mv. 2007 – 2012	17
5.	Andel overkvalifiserte, av de som var overkvalifiserte i 2007. 2008 – 2012	19
6.	Andelen ansatte, av de som fullførte høyere utdanning 2000. Bosatte 22 – 32 år. 2001 – 2012	20
7.	Andelen overkvalifiserte, av de som fullførte høyere utdanning 2000. Bosatte 22 – 32 år. 2007 – 2012.	21
7b.	Andelen overkvalifiserte etter innvandringsalder, av de som fullførte høyere utdanning 2000. Bosatte 22 – 32 år. 2007 – 2012. Prosent.	21
8.	Andelen ansatte, av de som fullførte høyere utdanning 2006. Bosatte 22 – 32 år. 2007 – 2012	22
9.	Andelen overkvalifiserte, av de som fullførte høyere utdanning 2006. Bosatte 22– 32 år. 2007 – 2012	23

Tabellregister

1.	Overkvalifisering etter alder, kjønn og bosted. 2012	11
2.	Overkvalifisering etter alder, kjønn og bosted. 2012	12
3.	Overkvalifisering etter utdanningsnivå og faglig retning. 2012	13
4.	Overkvalifisering etter alder og botid. 2012	14
5.	Overkvalifisering etter innvandringsalder. 2012.....	15
6.	Overkvalifisering blant menn og kvinner etter innvandringsalder. 2012	15
7.	Overkvalifisering blant innvandrere etter landbakgrunn og innvandringsalder. 2007 – 2012	18
8.	Andel overkvalifiserte, av de som var overkvalifiserte i 2007. 2008 – 2012	19
1.	Registrerte arbeidsledige. Bosatte 16-74 år. 2002-2013. Prosent av bosatte	28
2.	Innvandringer etter innvandringsgrunn 1990-2012. Antall.....	29
3.	Overkvalifisering etter innvandringsstatus og landbakgrunn 2007 – 2012. Prosent	29
4.	Overkvalifisering etter innvandringsstatus og landbakgrunn, og kjønn. 2007 – 2012. Prosent.....	29
6.	Ansattandel etter fødeland. Paneldata av høyt utdannede fullført år 2000. Registerdata. Prosent.....	30
7.	Overkvalifisering, etter fødeland. Paneldata: høyt utdannede fullført år 2000. Registerdata. Prosent.....	30
7b.	Overkvalifisering, etter fødeland og alder ved innvandring. Paneldata: høyt utdannede fullført år 2000. Registerdata. Prosent.....	30
B1.	Sysselsetting blant innvandrere etter landbakgrunn. 2012. Prosent.....	31
B2.	Andel etter landbakgrunn, innvandrere i befolkningen og panelutvalget.. Prosent.....	31
B3.	Andel etter landbakgrunn og alder ved innvandring, panelutvalget.. Prosent.....	31

Statistisk sentralbyrå

Postadresse:
Postboks 8131 Dep
NO-0033 Oslo

Besøksadresse:
Akersveien 26, Oslo
Oterveien 23, Kongsvinger

E-post: ssb@ssb.no
Internett: www.ssb.no
Telefon: 62 88 50 00

ISBN 978-82-537-8983-5 (trykt)
ISBN 978-82-537-8984-2 (elektronisk)
ISSN 0806-2056

ISBN978-82-537-8983-5

9 788253 789835

Statistisk sentralbyrå
Statistics Norway